

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia XV. De loco & vacuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

LIBER QVARTVS PHYSICORVM.

INTER motus omnium præcipuus lationis motus annumeratur, cuius terminus est præsentia, & locus, ideò postquam Aristoteles egerat de motu, & de illius affectione, videlicet infinitudine, modo agit de præcipuo illius termino, seu de termino præcipui motus loco, & vbi. Disputationi de loco disputationem de vacuo annectit Aristoteles quæ quasi priuatiuè opponuntur, & his adiungit disputationem de tempore propter affinitatem materierum, & quia sicuti ens naturale est in loco, similiter in tempore existit.

CONTROVERSIA XV.

De loco, & vacuo.

DOCEAT nos oculata experientia corpora huc illucque moueri, & diuersas acquirere distantias, diuersasque cum aliis approximationes fortiri. In quocumque motu seu acquisitione præsentiam apprehenditur corpus præsentiam cavitatem quandam replere, quæ antea alio corpore occupabatur, & vacua esset, si nullum illi corpus adueniret, quàm cavitatem, spatium imaginarium appellamus. Hinc triplex huius controuersie materia. Quid locus extrinsecus? Quid spatium, seu illa cavitates apprehensa sit? Quid præsentia, seu vbi intrinsecum, & quomodo hæc omnia corpori conueniant.

PUNCTVM PRIMVM.

De loco extrinsecò reali.

1 Nonnulli locum extrinsecum ab vbi intrinsecò non distinguunt quorum aliqui vbi intrinsecum rei superadditum negant, alij verò illud concedentes asserunt, non ab illo locum extrinsecum distinguunt. Antiqui alij, quos hic impugnat Philosophus, asseruere locum esse interuallum reale, seu spatium interstitium, & hoc quidem asserunt esse immobile, & indiuisibile, non quia careat partibus extensis, sed quia nulla vi secari possit; sententiam hanc sequuti sunt postea Galenus, & Philosophus eodem 4. Physicorum. Alij mitius hoc interuallum explicant asserentes non esse reale, sed esse capacitatem realem habentem hanc trinam dimensionem, quam capacitatem spatium imaginarium appellant, non quia non sit à parte rei, sed quia neque habet, neque habere potest existentiam realem. Locum intrinsecum in hac capacitatem, seu in hoc imaginario spatio formaliter constitutum prædicti cognoscebant.

2 Sententias has omnes confutat definitio loci extrinseci ab Arist. tradita in hoc 4. Physic. cap. 4. n. 42. *Ultima superficies corporis continens immobilis primo*, id est, concava superficies alicuius corporis, quod intra suum gremium aliud continet, quod contentum locatum dicitur, & continens locans appellatur. In hoc corpore continenti rationem loci extrinseci sitam esse probat communis om-

nium loquendi modus, & omnium apprehensio, dicimus enim Petrum esse in cubiculo non alia ratione nisi quia cubuli parietibus continetur, & aquam esse in vase, aliaque huiusmodi, quorum nulla alia est ratio nisi quia corpora contenta in continentibus tanquam in locis apprehendimus. Hæc corpora continentia seu localia distinguuntur ab vbi intrinsecò locorum constabit punct. 3. vbi naturam vbi intrinseci explicabo. Ex hoc reiecta manet prima sententia: duplex alia ex eodem principio reicitur, secundò quia spatia illa sunt purè ficticia, & tantum obiectiue in intellectu existentia, vt ostendam puncto sequenti. Deinde quia percipi nequit aliquid reale, quod existentiam realem habere non possit.

Secundum hanc definitionem locus extrinsecus corporis est superficies illa corporis contigui, qua cingitur, vt superficies aeris respectu turris, & superficies aquæ respectu naui secundum partes illas, quæ aquis submerguntur. Difficultas est quomodo intelligenda sit illa particula *immobilis*. Nominales, quibus adherent Conimb. quest. 1. art. 2. dicunt locum extrinsecum esse immobilem motu locati, hoc est non moueri motu locati, quia si eodem motu locatum, & locans mouerentur, numquam possent separari, & semper locatum eodem loco contineretur. Fateor non eodem motu moueri motum, & locatum, verumtamen ex hoc capite locus immobilis non dicitur, eadem enim ratione locatum immobile dici potest, sicut enim locus non mouetur motu locati, ita neque locatum loci motu mouetur. Neque ex eo quod diuerso motu moueantur inferitur non posse simul moueri sicuti de facto mouetur aqua in vase contenta, de qua insurgit difficultas, an cum mouetur intra idem vas locum extrinsecum mutet, quam difficultatem vitare contendebat prædicta sententia. Vera explicatio huius particulae, quam apud Rubium lib. 4. tr. 2. de loco quest. 2. & apud Tolet. lib. 4. Physic. cap. 4. plurimi tradunt, subsistit, si dicamus locum esse immobilem, quia dicit continentiam locati cum hac distantia. Vnde si aqua in vase moueatur iam non retinet eundem locum, quia licet eadem sit superficies, in qua continetur, hæc tamen non continet aquam cum eadem distantia, seu æquè distantiam ab aliis corporibus. Hac ratione locus immobilis est, quia tantum in hoc spatio potest superficies continere corpus hoc modo distans ab aliis.

Verumtamen adhuc restat explicandum, an locus dicat formaliter hanc superficiem ambientem, & hanc locati præsentiam, seclusa præsentia superficiæ ambientis à ratione formali loci, licet ipsa necessaria sit vt superficies possit corpus existens cum hac præsentia ambire. Multi sentiunt locum dicere formaliter hanc superficiem continentem, & hanc præsentiam corporis contenti, qui locum extrinsecum inadæquatè tantum distinguunt ab vbi extrinsecò, & asserunt aquam in vase contentam simul cum illo motam mutare locum extrinsecum non formaliter ex-

eo, quod vas præsentiam mater, sed quia ipsa aqua mutat præsentiam, & distantiam ab aliis corporibus, ratione cuius non continetur ab eadem superficie cum eadem distantia in ordine ad alia corpora. Addunt insuper locum extrinsecum supra intrinsecum ubi addere non hanc numero superficiem ambientem, sed hanc, vel illam sub distinctione, ita ut dum corpus contentum sit idem cum eadem præsentia existens, & aliqua superficie circundetur, siue hac, siue illa distincta semper eundem retineat locum, sicuti erit idem homo cum sit eadem natura cum aliqua subsistentia, etiam si subsistentia non sit eadem, sed modo hac, modo illa. Hac ratione defenditur turrin in eodem spatio permanentem semper habere eundem locum, etiam si modo hac aeris superficie postea alia distincta ambiatur. Alij sentiunt locum pro materiali dicere superficiem ambientem, & pro formali præsentiam huius superficiæ seclusa præsentia locati à ratione formali loci. Ego sentio locum dicere superficiem ambientem pro materiali, & pro formali præsentiam huius superficiæ, ratione cuius locus immobilis dicitur, quia concretum, videlicet superficies hic præsens, seu superficies cum hac præsentia immobilis est. Addo locum in actu secundo formaliter locantem dicere formaliter præsentiam corporis locati, quia formaliter dicit continentiam locati, & hac importat talem approximationem locantis ad locatum, quæ intelligi nequit sine utriusque præsentia. Hoc de loco in actu secundo, seu de loco actu locante, & continente locatum certum puto. De loco in actu primo, seu quatenus dicit capacitatem continendi locatum cenfeo dicere ordinem ad præsentiam corporis locati, non tanquam ad aliquid, quod constituit actum primum potentis continere localiter, sed tanquam ad ipsam locationem quæ dicit applicationem inter locantem, & locatum, quæ approximatio essentialiter includit præsentiam utriusque, quæ præsentiarum simulatas se habet per modum actus secundi respectu loci, qui se tenet ex parte actus primi, locus enim dicit corpus potens continere, & continentia, quæ est actus secundus huius potentie consistit in coexistentia præsentiarum loci, & corporis locati.

Ex his infero idem corpus existens in diuersis spatiis non posse habere eundem locum, quia eo ipso, quod corpus contentum sit in diuerso spatio, corpus continens, quod illi est approximatum est etiam in diuerso spatio, & diuersam habet præsentiam, quæ est forma constitutiva loci, ac proinde est diuersus locus formaliter superficies aeris continentis existens in hoc spatio ab eadem superficie in alio existenti. Secundò infero diuersam esse locationem respectu eiusdem corporis ambientis cum eadem præsentia eo ipso quod sit diuersa præsentia locati etiam in eodem spatio adequato vel ratione diuersi locati, vel quia idem locatum in eodem spatio adequato secundum omnes sui partes diuersas acquisiuit præsentias, sicuti cum rota mouetur motu circulari. Infero terriò motum localem per se, & primariò non terminari ad locum extrinsecum, neque ad locationem adequatam, quia tantum terminatur ad propriam præsentiam locati, quæ locum non constituit, neque per se solam est locatio, quia hæc consistit in præsentia locati, & in præsentia loci. Dicitur motus localis secundariò terminari ad locum non secundum se, sed ut acquirendum, hoc est ad locationem, quia terminatur ad præsentiam, quæ ex eo quod coniungatur per accidens cum præsentia loci constituit cum illa locationem, per quam locus in actu primo dicitur actu secundo locans, & corpus contentum dicitur actu locatum.

PUNCTUM II.

Quid sit spatium imaginarium.

Altequam corpus præsentiam acquirat concipimus semper præexistere capacitatem quamdam, quam corpus adueniens replet, ita ut illo posito non possit in sensu composito corpus aliud illi aduenire, quam capacitatem spatium imaginarium Philosophi appellant. Est quæstio an hoc spatium verè detur à parte rei, vel an sit solum, quod ipsa vox indicat aliquid tantum imaginarium, seu mente confictum. P. Albert. tom. 2. disp. vnica de prædic. Vbi, quæst. 2. multum inclinat in sententiam asserentem dari hoc spatium à parte rei, & argumenta,

quæ oppositum suadent dissoluere procurat. Pert communis sententia spatium hoc esse purum figmentum tantum habens existentiam obiectiuè in intellectu. Ita P. Valquez, P. Fasolus, P. Moncaus, P. Hurtadus, P. Ariaga quos infra dabo, & ferè omnes, qui de hac re accuratè tractant, quibus ego subscribo. Ratio huius conclusionis omnibus præsto adest. Hoc spatium imaginarium concipitur existens ab æterno, sed nihil reale creatum fuit existens ab æterno: ergo non est ens creatum: sed non est aliquid increatum: ergo neque creatum, neque increatum: ergo nihil. Confirmatur: si spatium imaginarium esset aliquid creatum, dependeret à Deo: ergo Deus posset subtrahere concursum, quo illud conseruabat: ergo posset illud destruere, & in nihilum redigere, sed non potest Deus destruere, seu annihilare spatium imaginarium: ergo non est aliquid dependens à Deo, sed non potest esse aliquid independens, quia quiddam est à parte rei distinctum à Deo dependet ab illo: ergo neque aliquid dependens neque independens: ergo nihil, quia inter hæc extrema non datur medium.

Respondet P. Albert. num. 15. non esse absurdum illud spatium secundum illam non repugnantiam, quam habet semper fuisse, & semper fore, nec fuisse efficienter factum à Deo, quia non est aliquid reale, licet aliquo modo dependeat à Deo, quia si non esset Deus, non esset corpus reale, neque consequenter daretur tale spatium, quod est essentialiter capacitas receptiva corporis realis. Sape fitetur Pater Albert. spatium hoc non posse habere existentiam realem ita expressè num. 14. & iterum hoc num. 15. & 17. asserit tamen, hoc spatium non esse negationem, seu capacitatem negatiuum, sed capacitatem posituum, ita num. 16. Affirmat similiter dari à parte rei, ita num. 3. & n. 12. sanè mens mea hæc conciliare non valet, neque concipere potest dari aliquid posituum à parte rei, & hoc non habere, neque posse habere existentiam; quid enim est aliud, esse à parte rei, quàm esse existens? & quomodo illud quod existentiam habere nequit, erit à parte rei? Verge, non ex alio capite dicimus chimæram purum esse figmentum, & tantum habere esse obiectiuè in intellectu, nisi quia non potest habere existentiam à parte rei, sed spatium imaginarium in sententia Albertini non potest existere à parte rei: ergo est purum figmentum.

Alij magis attemperatè respondent spatium imaginarium esse quid negatiuum, ita non indigere actione positiua ut existat, & potuisse esse ab æterno. Solutionem hanc rectè impugnât Albertinus num. 16. & Moncaus quem postea referam, & alij plurimi in hunc modum: Si spatium imaginarium esset quid negatiuum, esset negatio repugnantie corpori ad existendum in illo: sed repugnantia est negatio: ergo esset negatio negationis: sed negationis nulla datur negatio, quia non esse negationis est esse habitus cuius est negatio: ergo non repugnantia non potest consistere in negatione, sed necessario fita est in non esse negationis, quod est esse habitus positiui, cuius est negatio, cum qua priuatiue opponitur oppositione mutua inter extrema, quorum quodlibet est non esse alterius. Secundò spatium, non consistit in negatione corporis cum hac præsentia, quia hæc dicit negationem corporis cum hac præsentia, quæ destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, sed spatium imaginarium non destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, ex vi cuius constituitur in hoc spatio: ergo spatium non consistit in negatione corporis cum hac præsentia. Maior ex ipsis terminis patet: consequentia est legitima: minorem probò, si corpus ex vi huius præsentie destrueret spatium, non posset ex vi illius constitui in spatio: sed si datur hoc spatium corpus ex vi huius præsentie constituitur in hoc spatio, & illud occupat: ergo ex vi eiusdem præsentie non potest illud destruere. Maiorem probò: cetera patent. Nihil potest occupare id, quod non est in rerum natura, neque esse in aliquo, quod non est: ergo si corpus occupat locum quando habet præsentiam hanc, & est in tali loco, tunc debet esse locus occupatus, in quo sit.

Obiicit Albertinus: Deus potest extra Cælum facere plures mundos, & vnū distantem ab alio: ergo inter vnū, & aliud intercederet hoc spatium. Probat antecessens: potest Deus supra vltimam Cæli spheram ponere columnam quamdam sicuti de facto dicit Sanctus Thomas esse corpus Christi pedibus tangens vltimam partem Cæli reliquo corpore

corpore in vacuo constituto: sed tunc una pars columnæ distaret ab alia, seu clarius in Christi corpore, tunc caput Christi distaret à pectore per spatium omnino vacuum: ergo secluso alio quocumque corpore est distantia inter corpus & corpus: ergo secluso alio quocumque corpore est spatium inter corpora distantia, ratione cuius distare corpora dicuntur. Secundo sic antecedens confirmatur, fingatur funis à pariete in parietem, seu à primo Cælo usque ad ultimum, & per diuinam potentiam annihilentur reliqua corpora intermedia: tunc primum Cælum ab ultimo distabit per totam distantiam, quanta est distantia funis: ergo etiam illi mundi, qui essent extra Cælum distarent, de quibus eadem est ratio.

Rationes Albertini antecedens non extorquent, non enim dat cælum, in quo duo corpora distent inter se nullo alio termino posito inter vtrumque, quia partes corporis Christi in illo casu distarent ratione aliarum partium eiusdem corporis interiacentium inter partes distinctas v. g. caput à pedibus distaret ratione corporis inter pedes & caput interiacentis, & primum cælum ab ultimo distaret ratione funis protracti ab vno cælo in aliud, cui esset in vtrumque cælum, cui posset, & non spatio distantia tribui. Hæc de rationibus quibus Albertinus antecedens illud stabilit, quid de illius veritate paucis dicam. Corpora extra cælum posita non sibi neque alij corpori contigua, & parietes huius cubiculi destructo aëre intermedio, præsentias habent ex se capacitatem continendi alia corpora inter se tanta extensione affecta, quod ex natura præsentiarum proveniret, possent enim iidem parietes aliis presentibus affici, ratione quarum plura corpora, vel pauciora imò nulli corpus possent inter se continere. Capacitas hæc alia corpora continendi intra se ab ipsis præsentibus non distinguitur, & semper remanebit, etiam si nullum corpus intra parietes his præsentibus affectos reperiatur. Continentia actualis addit supra capacitatem corpus interceptum ex vi talis præsentia ratione cuius dicitur contentum esse intra hos parietes & esse in cubiculo, quod ex illis confurgit tanquam in loco. Hoc in re apud omnes firmum esse debet, ex quo diversitas in modo loquendi apud aliquos reperitur. Quidam distantiam appellant aptitudinem continendi alia corpora, & hi tenent dicere parietes huius cubiculi retinere has numero præsentias, quas modo habent, inter se distare, etiam si aër intermedius destrueretur, & nullum aliud succederet corpus, quæ distantia non ratione spatij quod dicimus non esse, sed ratione præsentiarum parietibus huius cubiculi in hoc casu conveniret. Alij capacitatem illam identificatam cum præsentibus alia corpora circumscribendi vocant distantiam aptitudinalem, & distantiam formalem appellat ipsam locationem corporis interpositi, iuxta quorum loquendi modum dicendum est non esse distantiam formalem, sed tantum aptitudinalem intra corpora, quæ aliud tertium intra se non continent. Et ita casu, quo Deus duo corpora extra Cælum crearet, neque sibi, neque aliis cõtigua, non essent iuxta hanc sententiam formaliter distantia, sed aptitudinaliter tantum: in casu autem, quo tracto fune ab hoc pariete in illum aër intermedius destrueretur distarent parietes ratione funis intermedij, similiter caput corporis existentis extra Cælum distaret à pedibus eiusdem corporis ratione aliarum partium, quæ inter pedes, & caput interponerentur, non autem formaliter distarent, sed tantum aptitudinaliter per lineas alias, quas possumus concipere ab humeris ad pedes per diuersum spatium ab illo, quod reliquæ partes corporis occupant. In his diuersis loquendi modis fere nullam de re differentiam inuenio, quapropter parum refert iuxta vnum, vel alterum loqui, nullum enim efficaci aliqua ratione impugnari, aut propugnari poterit.

PUNCTUM III.

An Deus sit in spatio imaginario, etiam extra Cælum, & quid de aliis entitatibus.

DE existentia Dei in spatio imaginario diuerso modo videntur auctores sentire. Pater Vasquez 1. part. disp. 29. cap. 2. negat Deum esse in spatio imaginario, & Deum de facto esse extra cælum in aliquo spatio. Oppositam sententiam defendunt P. Molina 1. part. quæst. 8. artic. 1. disput. 3. & secunda, Deus ex infinitate. Pater Soar in Metaph.

disp. 30. sect. 7. num. 3. & seqq. Hurtad. disput. 14. sect. 3. Arriag. disp. 14. sect. 4. In primis conuenio Hurtadum inconsequentia notam nostro Vasquio inuentam, postquam enim illum pro sententia negativa retulerat asserit oppositam docere eadem disput. 19. num. 14. Profecto attendere non legit Hurt. Vasq. expressè, enim semel & iterum eodè loco constanter negat Deum esse in spatio imaginario, illius do verba. Quæsi corpus extra cælum non auctur esse in alio, quam in se ipso, nulla ratione potest dici Deus, aut Angelus extra cælum in alio, quam in se ipso. Sic ille, sed sequentibus verbis deceptus est Hurtadus. Sic se habent. Quod si Doctores opposita sententia contendunt Deum in se ipso existere extra cælum sicut existeret corpus, ita dicatur in se habere spatium, & situm, & distantiam, & aduerbia loci et conueniret concedemus Deum esse in se ipso (ne decipiari cum Hurtado, in se ipso dixit non in spatio) cetera omnia, nempe situm, & distantiam, & aduerbia loci, & extra cælum esse et tribui nullo modo posse subinde patet. Quid inconsequentia in his verbis inuenire potuit Hurtado? Certe nihil, omnia enim inter se summe consonant ut pore à tanto magistro tradita in quo nec lynceis oculis inconsequentia næum inuenies.

Venio iam ad Arriagam, qui sententiam Vasquez dicit illi maximopere displicere, & oppositam esse communem ferè omnium antiquorum, quos apud Hurtadum legi vult disp. 14. sect. 3. legi Hurtadum apud quos tantum, citatos inueni Soar, & Molinam, & per imposturam nostrum Vasquium, vellem ego meminisse Arriagam, quos pro sententia Vasquez legerat apud ipsum, videlicet Aristodorensem, Bonauent. Richard. Scotum, Durand. & Capreolum, qui sententiam nostri Vasquez expressè defendunt, & Alex. Albert. & Egid. Argent. Gabr. & sanctum Thomam, qui illi maximopere fauent, & ex Patribus Aug. Bern. Theodor. & Tert. omnes apud Vasquez supra. Referuntur etiam iidem auctores pro hac sententia à Patre Fasolo 1. part. quæst. 8. artic. 2. dub. 3. uprà quos addit eandem sententiam tenentes Lychemum, Battigium, Tartaretum, Vigerium, Nicolaum de Orbellis, Abulensem, Marfilium, Gallium, & Bañes, Radam, Nazarium, Nauarrete, Patrem Valentiam, & Patrem Becanum, quibus subscribit idem Fasolus, his accedit Pater Moncaus disp. 1. c. 2. qui postquam initio capitis dixerat, illi semper placuisse sententiam negantem Deum fuisse in spatio imaginario, hæc addit: Ceterum Doctores Scholastici, qui nostram sententiam amplectuntur magno numero sunt, imò hoc in genere de omnibus fere Ioanne Maiore antiquioribus, dici potest neminem illi esse contrarium, & postea adducit expressa testimonia S. Bonauenturæ, Scoti, & Capreoli, quibus negant Deum esse in spatiis, & tandem refert Patres supra relatos Augustinum, Bernardum, & Tertull. Profecto si hos auctores meminisset Arriaga, forsitan non dixisset tantopere illi displicere sententiam nostri Vasquez, neque oppositam esse communem omnium ferè Doctorem antiquorum.

Sed iam videamus quid contra hanc sententiam exco-gitauerit Arriaga: sic ille num. 70. Quando ergo Deum in his spatis considero, solum dico illum ex essentia sua habere cælum immensitatem, ratione cuius ita existit, ut nequeat produci aut conipi produci aliqua res cui Deus eo ipso non sit intimè præ-sens etiam si Deus eam creaturam, neque produceret, neque cognosceret, qui sunt duo alij modi præsentia, quos hi auctores præse-videntur Deo concedere. Nihil docet Arriaga, quod ex nostro Vasq. discere non poterit: Deum enim necessariò esse intimè præsentem omni creaturæ veritatem esse Catholicam probat sapientissimus Pater disp. 27. & Deum non posse nõ esse intimè præsentem creaturæ existentis, neque illi esse liberum, esse in vna potius, quam in alia ex suppositione, quod existat, probat disp. 28. c. 4. n. 13. & hanc intimam Dei præ-sentiam non probari efficaciter ex eo, quod sit illarum causa, docet eadem disp. 28. c. 5. & disp. 29. cap. 5. n. 28. expressè docet hanc intimam præsentiam rebus creatis aduenisse Deo sine aliqua sui mutatione, ex quibus conuincitur nihil dixisse Arriagam, quod prius Vasquez non docuerit. Addit Arriaga num. 76. Aduertere à me non dici Deum ante mundum vere, & realiter coexistisse, nam coexistentia dicitur duorum existentiam, præter Deum nihil fuit ante mundum, non ergo coexistit propriè, existit tamen, quia ad hoc non requiritur reale tempus nec realis creatura. Hæc ille, quæ desumpta sunt ex Vasquez disp. 29. cap. 3. quapropter nescio quosnam alloquatur Arriaga, dum addit immediatè verbis relatis: Et in hoc non rectè differunt, qui vtrumque confundunt, neque inuenio quid in sententia Patris Vasquez quam illi maximopere

mopere displicere dicit, eidem displicuerit, qui neque in modo loquendi, neque per exiguum vnguem ab illa discedit.

4 Videamus iam quomodo Hurtadus, & Arriaga rationibus Vasquez respondeant. Arguit Vasquez: spatium imaginarium non est quid reale, sed fictitium, & chimericum: ergo Deus non potest esse in illo, aliis Deus esset in chimera. Discursum hunc prior Vasquez confecerat Angelicus Doctor in 1. dist. 37. art. 3. in argumento *sed contra*. ubi sic ait: *si quocumque est aliquid, illud oportet esse, quia in nihilo nihil omnino est.* Respondet Hurtadus. num. 20. latum esse discrimen inter spatium imaginarium, & chimera, quia hæc non apprehenditur ut intermedium, & intercapedo ad explicandas vocationum essentias, sicut apprehenditur spatium imaginarium ut aptitudo ad recipienda corpora. Certè plurimum casus apprehensionis tribuit Hurtadus, qui refert hoc, vel illo modo apprehendi, ut Deus sit in spatio vel ut non sit in chimera: Constituitur ne Deus præsens per fingentem apprehensionem: Questio est de existentia reali Dei in spatio, ad quam existentiam impertinens est mea apprehensio: ergo si seclusa apprehensione spatium imaginarium, & chimera non differunt, & sunt æquæ nihil, eademque apprehensione seclusa non Deus magis existit in spatio imaginario, quam in chimera.

5 Concludo, neque Deum, neque Angelum, neque creaturam aliquam esse realiter in spatio imaginario propter prædictam rationem, quam hoc syllogismo cingo. Nihil potest esse realiter in illo, quod realiter non est, sed spatium imaginarium realiter non est: ergo nihil potest esse realiter in illo. Secundo ut rectè ex Vasquo dicebat Arriaga, coexistere est simul existere, sed spatium imaginarium non existit: ergo non potest aliquid illi coexistere: ergo nulla entitas potest existere in illo. Hæ rationes efficacissimæ sunt, & æquæ probant de ente creato existenti, & possibili. De Deo, & Angelis conclusionem istam tradidit Vasquez in cuius sententia vnum difficile apparer videlicet aliter de ente corporeo, quam de spiritali videri ipsum loquutum esse, cum illius rationes æquæ probent de omni ente. Si tamen attente legatur, idem in re docet de ente corporeo, & spiritali. Afferit corpus tantum replere ultimam superficiem ambientem, & sine illa in nullo fore, sed tantum in se ipso, & corpus extra cælum productum non fore in spatio, sed in se ipso, quam doctrinam vniuersaliter tradit, etiam de ente corporeo, additque modò concipi corpus esse in spatio, quia cum resistat penetrationi alterius, illud concipimus, quasi occupans, & replens spatium, impediensque, ne aliud corpus idem repleat, quod tantum importat non posse duo corpora esse sibi mutuo intimè præsentia, neque se attingere secundum partes profundas, non verò realiter spatium occupare, quia cum spatium realiter non sit, realiter occupari non potest. Entitates verò spirituales cum possint adinuicem esse intimè præsentia, & simul cum alio corpore, non concipiuntur spatium occupantes, ac proinde non habemus fundamentum ut illas in spatio concipiamus, sicut concipimus entitates corporeas, vel si fundamentum aliquod habemus saltem non æquale cum fundamento impenetrationis, quod in corpore reperimus.

6 Obicit Hurtadus. Si Deus non est extra cælum sequitur Deum realiter posse mutari, quia potest creaturam aliquam extra cælum producere, cui necessario inciperet esse intimè præsens: ergo inciperet Deus esse in aliquo spatio in quo non erat: ergo mutaretur. Respondeo: producta in tempore aliqua creatura extra cælum Deum in tempore incipere esse illi præsentem sine aliqua mutatione ipsius Dei, quia Deus modo ab æterno habet secū identificatam immensitatem, ratione cuius inuariatè existentis est intimè præsens cuicumque creaturæ, siue intra cælum, siue extra cælum, quam intimam præsentiam in tempore incipit Deus habere, quia illam tota æternitate præcedenti non habuisse non proueniebat ex defectu immensitatis, seu præsentia Dei, sed ex defectu existentia creaturæ, qua incipiente per coexistentiam ipsius, & immensitatis Dei quæ fuit ab æterno, incipit Deus esse illi intimè præsens.

7 Obicit Arriaga: Deus fuit in spatio imaginario temporis ante mundi creationem: ergo similiter erit in spatio imaginario loci etiam extra cælum. Respondeo: Deum fuisse ab æterno lumine naturæ cognitum esse, ac proinde verum esse Deum fuisse ante mundi constitutionem; fal-

sum autem fuisse in spatio imaginario temporis, quia spatium imaginarium temporis nihil est, ac proinde in illo Deus esse non potuit, sed tantum fuit ab æterno in se ipso. Ne tamen ex modo loquendi in re graui æquiuocatio aliqua orietur ad illam propositionem, *Deus fuit ab æterno in spatio imaginario temporis.* Respondeo negando assumptum, videlicet fuisse ab æterno spatium imaginarium; cum enim hoc tantum sit chimericum, existit tantum dum mente fingitur, respectu cuius habet esse obiectum, & non aliud. Quapropter idè solum nego Deum esse ab æterno in spatio imaginario temporis, quia nego ab æterno fuisse spatium imaginarium temporis, quod neque modo est, nisi per fictionem, quod non est esse: quod si ab æterno realiter fuisset spatium imaginarium temporis, negari non posset Deum ab æterno in illo fuisse, quia Deus habet intrinsecam immensitatem, ratione cuius illi repugnat non coexistere, seu non condurare (licet sic loqui) omni enti, quandocumque duret.

Addit P. Fasolus Deum esse extra cælum in se ipso, et si verum sit non esse in spatio, quod tantum importat Deum esse in se ipso, & non cælorum ambitu circumscribi, sed tantam habere immensitatem, ut ratione illius quamcumque præsentiam habeat creatura siue intra cælum, siue extra illos, eo ipso quod talis creatura existat, Deus illi est actu intimè præsens, quod non tantum utcumque verum, sed etiam Catholicum est: ob hanc rationem dixit P. Vasquez verbis supra adductis Deum ab æterno esse in se ipso, quam existentiam in se lumine naturæ notum est non posse aliquo corpore circumscribi, & idè existente cælum potest dici Deum esse extra cælum, hoc est non definitum cælorum terminis, ita ut indigeat noua extensione, ut incipiat intimam habere præsentiam cum creatura extra cælorum ambitum producta. Huc tendunt plura testimonia Scripturæ & Patrum, quæ contra nostram sententiam adduci solent, in quibus Deum non posse cælum contineri, & alia huiusmodi traduntur.

PUNCTUM IV.

Quid sit ubi intrinsecum?

Triplitem de hac re sententiam inuenio. Prima docet, ubi intrinsecum, seu præsentiam ex vi cuius corpus in loco constituitur non esse accidens physicum superadditum, sed tantum quamdam extrinsecam denominationem. Sententiam hanc defendit Pater Agidius Conink 3. p. q. 35. dub. 1. Secunda sententia asserit hoc ubi esse formam intrinsecam, dicit tamen hanc formam resultare in re vbiata ex circumscriptioe loci, & esse prædicamentalem relationem distantia à polis mundi tribuitur hæc sententia Alberto Magno lib. 7. de sex principiis tractat. 1. cap. 1. Tertia sententia docet ubi esse formam realem, & accedens quoddam physicum superadditum rei vbiatæ, ex vi cuius formaliter constituitur præsens. Ita ferè omnes nostri Doctores P. Vasquez 1. part. tom. 2. disp. 180. cap. 7. n. 17. P. Suarez 2. Metaphysic. disp. 50. sect. 1. num. 13. P. Hurtadus disp. 16. sect. 2. P. Albert. tom. 2. de prædicam. ubi, disp. vnica quæst. 5.

Primò reiicienda est secunda sententia quæ præsentiam, seu ubi in relatione constituebat resultante ex circumscriptioe loci quod sine magna opera efficaciter præstabo. Circumscriptio loci, ut dicit formaliter præsentiam rei locatæ, & loci, ut probabo Punct. 1. dicit enim locatum contineri intra locum, & hæc duo esse inter se applicata: ergo præsentia non potest consistere in aliquo, quod resultat ex illa circumscriptioe. Secundo mente adime relationem illam resultantem ex circumscriptioe loci, & da mihi corpus loco circumscriptum: eo ipso, quod sit loco circumscriptum locatum erit contentum intra locum, & illi approximatum: ergo superfluit posita circumscriptioe relatio illa resultans, quæ essentialiter supponit iam corpus præsens, seu vbiatum. Tertiò vltima superficies cælorum nullo circumscribitur, & tamen habet præsentiam: ergo præsentia non resultat ex circumscriptioe.

Præferenda est omnibus tertia sententia, quæ asserit præsentiam, seu ubi esse accidens reale, & formam intrinsecam accedentem rei vbiatæ: eidem rationibus illam probabo, & primam impugno. Sit prima ratio. Motus localis est actio: ergo aliquid ex vi illius producitur, aliàs dabitur actio

actio sine termino, quod repugnat. Si dicas motum localem non esse actionem, inquiram cur in nihilo agendo defatigeris cum locum acquiris, & aliquid spatium percurris? Respondent alij motum localem esse actionem adductum mobilis ad locum extrinsecum, non verò alicuius termini productivam. Hæc sunt pura verba re vacua. Ex vi huius actionis, quam non vis productionem esse, sed adductionem, mobile est adductum ad locum: Rogo quid est in termino esse adductum? non nuda termini entitas: ergo aliud distinctum, quod modò est & antea non erat: hoc ergo erit præsentia.

Secundò efficacissimè arguo. Corpus per suam entitatem non magis determinatum est ad hoc spatium, quàm ad aliud, videmus enim modò hoc, modò illud occupare (semper de spatio loquimur, ac si esset aliquid reale, intendentes tantum significare præsentias corporum, & eorumdem distantias, quæ semper in ordine ad spatium concipiuntur & explicantur) ergo datur aliquid superadditum, per quod constituatur in hoc spatio, sed hoc superadditum non potest esse spatium, quia nullo spatio in rerum natura productio incipit corpus acquirere hoc spatium, seu hanc habere præsentia: ergo est aliquid superadditum corpori locato. Dices corpus habere hæc præsentiam non tantum esse corpus, & spatium, sed corpus provt in spatio. Bene est: Corpus provt in spatio, vel tantum dicit esse in rerum natura corpus, & spatium, vel dicit esse aliquid supra corpus, & spatium: non primum, quia existente hoc corpore, & hoc spatio non est hoc corpus provt in hoc spatio: ergo est aliquid distinctum supra corpus, & spatium illud ergo quod dicit corpus vt in spatio supra corpus, & spatium erit præsentia. Indulgeo in modo loquendi hæc spatia admittentibus, quæ si negentur omnino, & adhuc illis non vtantur ad diuersas præsentias explicandas idem robur meum seruabit argumentum, & in modo loquendi magis premet, spatio enim adhuc à disputatione relegato argumentabor. Idem corpus est indifferens ad habendam hanc vel illam præsentiam: ergo præsentia distinguitur ab illo, & adhuc solutionem iam impugnatum dare non poteris, videlicet distingui præsentias extrinsecè per diuersas connotationes eiusdem corporis ad diuersa spatia.

Dices præsentiam consistere non in aliqua forma superaddita, sed in hac vel illa distantia huius corporis ab illo. Contrà: secundum hanc solutionem, esse corpora contigua erit esse indistantia, quid ergo erit esse corpora penetrata? Dices corpora penetrari esse idem spatium vtrobique occupare. Non inficior, sed adhuc vrgeo: idem spatium duobus corporibus penetrari non solum dicit existentiam corporum, & spatium, quia dato spatio, & existentibus corporibus possunt non occupare idem spatium: ergo est aliquid distinctum à corporibus, & spatio: hoc ergo vbi seu præsentiam esse dico. Secundò ad distantiam redeo. Duo corpora esse distantia non est tantum corpora quæ distant, & spatium, quod interiacet, & corpora intermedia: quia his omnibus existentibus in rerum natura possunt eadem corpora distare, & non distare, & nullo corpore productio, nulloque spatio addito per motum localem sunt distantia corpora, quæ non distabant: ergo esse corpora distantia includit aliquid distinctum à corporibus, quæ distant, & quæ interiacet, & spatio, hoc distinctum, ex vi cuius formaliter distant, importat præsentias corporum distantium, & interiacentium. Dices corpora intermedia non posse esse inter illa, quæ dicuntur distare, quin formaliter sit illorum distantia. Fateor, sed non explicabis quid sit corpora hæc esse inter illa, quæ distare dicuntur, nisi præsentias superadditas admittas, eadem enim corpora, quæ modò sunt extrema respectu aliorum interiacentium, possunt in eodem statu esse intermedia respectu illorum, quæ modò interiacent, quæ essent extrema: ergo hæc corpora esse inter illa dicit præsentias superadditas corporum, quas ego propugno.

Eandem distantiam aliter impugno: Deus potuit creare hunc mundum constantem eisdem partibus, eodem ordine collocatis in alio spatio, & tunc mundus, & omnia illius elementa haberent alias præsentias: ergo occupare hoc spatium, seu corpora habere has præsentias, non tantum est ordo, seu collocatio rerum, ex vi cuius hæc corpora mediant inter illa, hæc illa continent, & illa continentur. Antecedens probatur. Potest Deus extra hunc mundum alium creare: ergo potuit creasse hunc in illo spatio, in quo modò potest creare alium. Confirmatur: Deus

potest modò totum mundum mouere, eo modo, quo mouetur nauis cum aliis corporibus intra illam contentis, sed tunc mundus, & omnia illius elementa alias acquirerent præsentias, & tamen omnia corpora haberent inter se eandem collocationem, & eundem ordinem, eademque essent continentia, & contenta respectu eorumdem: ergo corpora has præsentias habere, non consistit in hoc ordine corporum interiacentium respectu illorum, quæ distantia dicuntur.

Dicunt alij, me esse hic, dicere negationem essendi alibi, quos sic impugno. Quando ego sum Matriti, habeo negationem essendi Toleti: ergo quando migro Toletum destruitur negatio essendi Toleti, quam antea habebam: ergo aliquid positium producit, quia nullo alio modo potest destrui negatio, nisi per productionem habitus positui, cum quo opponitur. & cuius est non esse. Secundò, quando defino esse Matriti, incipit negatio essendi Matriti, ergo definit esse aliquid positium, quod antea erat: ergo esse Matriti erat aliquid positium, in qua præsentia Matritana sita erat.

Connotatores dicunt præsentiam identificatam cum corpore aliquando suum effectum formalem tribuere, & aliquando non, ratione connotati existentis, vel non existentis. Doctrinam impugno in Metaphysic. Controu. 4. Punct. 6. §. 2. disputans de distinctione relationis prædicationalis à fundamento, sed adhuc illa admissa in hac materia locum inuenire non potest. Affirmant connotatores eandem formalitatem identificatam cum fundamento diuersos tribuere formales effectus ratione diuersorum connotatorum. Vnde ad hoc vt nouns effectus formalis reperitur, requiritur noua productio connotati, est non requiratur productio nouæ formalitatis: sed non potest nouum aliquid connotatum assignari, ratio se cuius incipiat præsentia necum semper identificata tribuere modò effectum formalem, quem antea non tribuebat, & me Matriti constituere, vbi antea non eram: ergo hæc connotatorum doctrina non potest in hac materia subsistere. Non posse dari aliquid connotatum denudò productum satis probatum est, dum illud connotatores non assignent, & facile suaderetur, nihil enim supponitur ad præsentiam denudò productum in mobili, aut in principio mouente, aut in alio subiecto: ergo nullum est nouum connotatum, cum nouam acquiri præsentiam, ratione cuius hæc, quæ antea fuerat quoad entitatem tantum, modò incipiat, esse quoad formalitatem. Si dicas hoc connotatū esse motum inquiri an motus iste qui essentialiter est actio terminum habeat, vel illo careat, hoc vltimum dici nequit, actio enim essentialiter dici terminum. Si terminum habeat, hunc ego præsentiam esse dico, & non tantum connotatum. Secundò præsentias superadditas negas, ne multiplices entitates: ergo abs re cum loco præsentia, quam neges connotatum aliud admittis. Addo, quod si daretur motus localis, seu actio sine termino in hac formaliter præsentiam esse constituendam, & dicendum motum habere secum terminum identificatum; qui enim affirmant actionem dari sine termino, tantum in modo loquendi differunt ab his, qui dicunt terminum esse identificatum cum actione, vt in simili probabo Controuers. 5. de anima, Punct. 1. contra illos, qui dicunt intellectionem actionem esse terminum carentem.

Obiic. primò. In primo instanti, in quo res producitur, est in loco, & in illo instanti non mouetur: ergo rem esse in loco non importat motum aliquem. Respondeo præsentia acquiri semper per actionem productivam illius, siue hæc actio proveniat à re præsentia, siue à causa hanc producente, hanc tamen actionem non dici motum respectu subiecti, quod prius tempore non fuit existens, quia actio supra motum dicit negationem termini præcedentem in subiecto tempore immediatè antea existentem.

Obiic. secundò. Si motus consistit in actione superaddita, talis actio continua esse non potest, quia quando aduenit hæc pars, iam alia abiit, & non est, & ita nunquam poterunt partes motus vniri. Hæc obiectio compositionem successiuorum non præsentias superadditas intendit euertere. Respondeo motum localem dici continuum successiuè, quia illius partes sunt successione continuæ, id est nulla facta interruptione fluunt, vna immediata post aliam, & hoc tantum modo continuari præsentias, quas acquirit homo, cum per spatium diuisibile mouetur, & per hanc vnionem ordinis, & successionis, neque præsentias

rias productas, neque actiones, ex vi quarum producuntur, unionem aliam habere. Instabis: sequi ex hac solutione dari infinitas presentias, & infinitas actiones in motu, quo homo ex hac parte prima cubiculi in illam ultimam movetur. Respondeo in opinione, quæ continuum componit ex infinitis partibus, & indivisibilibus concedendam esse sequelam, in qua nullum est absurdum supposita hac continui compositione: in opinione verò, quæ continuum ex indivisibilibus finitis statuit, facile sequelam nego, quia in quocumque motu sunt partes finitæ, quibus partes finitæ termini correspondent.

11 Obiic. tertio. Subiectum non potest supponi tanquam causa materialis presentia: ergo presentia non potest illi inherere. Probatur antecedens: ad hoc vt subiectum formam recipiat, debet supponi approximatum agenti, sed subiectum non potest supponi approximatum ad ipsam presentiam, quia per istam formaliter approximatur: ergo nullum subiectum potest supponi vt principium recipiens presentiam. Respondeo subiectum non debere supponi præsens ad causandam propriam presentiam, sicuti neque natura debet supponi subsistens ad producendam, seu recipiendam subsistentiam etiam in opinione, quæ asserit subsistentiam se tenere ex parte actus primi respectu actionum, quæ à substantia effectivè procedunt. De hoc latius Contr. 10. Punct. 4.

12 Obiic. quarto. Antequam corpus producat presentiam superadditam debet supponi approximatum spatio: ergo per hanc presentiam superadditam non potest constitui præsens. Probatur antecedens: si non deberet supponi approximatio ad spatium priusquam produceretur presentia, possem ego modò Compluti existens producere presentiam Romæ sed non possum illam producere: ergo ex eo est, quod non sum Romæ approximatus: ergo ante productionem presentia debet supponi approximatio subiecti ad spatium, in quo producenda est presentia. Respondeo. me non posse ex hoc spatio immediatè producere presentiam in alio non esse ex eo quod non possum agere in distans, quia si presentiam distantem ab hac immediatè producerem, semper in me ipsum agerem, & non in aliud distans, quia quando produco presentiam, ex vi cuius Romæ præsens fio, non ago in spatium Romanum, sed in me ipsum & approximatio tantum supponitur ad effectum producendum inter principium passivum, & actuum, quorum neutrum est spatium, & ita ad producendam presentiam non debet supponi principium productivum illius approximatum spatio, vt falsò concedit obiectio, quod si immediatè post presentiam Complutensem non possum producere presentiam Romanam, non est ex defectu huius applicationis sed ex natura presentiarum, quæ petunt certo ordine produci, ita vt inter Romanam & Complutensem alia presentia producantur, quod aliqui tantum intendunt cum dicunt subiectum debere supponi negativè spatio approximatum, hoc est, debere immediatè antea habuisse presentiam non distantem, quia presentia, quæ distans non possunt immediatè produci.

13 Obiic. quinto. Eo ipso quod entitas intelligatur correspondens spatio, est formaliter præsens: ergo non indiget presentia superaddita vt sit præsens. Concedo antecedens, & nego consequentiam, quia ad hoc vt respondeat spatio indiget illo modo cum ex se indifferens sit vt huic vel illi spatio respondeat. Alia huic argumento similia sunt, in quibus ex parte antecedentis supponitur superadditus modus, quo posito, formaliter corpus constituitur præsens, & postea inferitur in consequenti necessarium non esse talem modum: eorum sunt, in quibus inferitur non dari presentiam superadditam ex eo quod si res sit constituta cum hac distantia, vel quod sit contenta intra illud corpus, vel quod inter illam, & aliam, hoc, vel illud corpus sit interpositum, quocumque alio secluso sit formaliter præsens, in quibus verum est antecedens, & falsum consequens, & illatio pessima, supponitur enim in antecedenti, quod negatur in consequenti, quia rem intra aliam contineri, & hunc vel illum ordinem positionis servare formaliter includit presentiam superadditam rei, quæ poterat non ita intra illam contineri, & talem positionis ordinem non servare.

PUNCTUM V.

An in toto composito singula entitatibus distincta presentia respondeant.

Existimarunt nonnulli recentiores non posse in questionem vocari an in homine anima rationalis sit præsens per presentiam materia primæ, aut quantitatis ex eo quod anima rationalis definitivè existat, & materia prima, illiusque quantitas circumscriptivè, quæ presentiarum differentia videntur non posse in eandem confluere. Alienus longè sum ab hac mente, & ideo primum statuo eodem modo philosophandum esse de forma hominis, ac de quacumque alia formæ materiali, rationem do. Ex eo quod hæc pars formæ equi vniatur huic parti materiae existenti in hoc spatio præcisè aliā presentia tenente se ex parte formæ (id suppono de forma equi, vt consequentiam faciam de forma hominis), pars formæ est in eodem spatio, in quo est pars materiae, cui vniatur, & si tota forma equi vniatur eidem parti materiae, ex vi illius unionis tota forma esset in spatio, in quo est illa pars materiae: ergo ex eo quod tota anima rationalis vniatur huic parti materiae tota debet esse in eodem spatio, in quo est pars cui vniatur, verbi gratia, ex eo quod tota anima rationalis vniatur huic indivisibili materiae capitis debet esse in spatio, in quo est illud indivisibile: ergo ex eo quod eadem anima tota vniatur indivisibili materiae pedis debet esse in eodem spatio, in quo est illud indivisibile: ergo ex eo quod tota anima rationalis vniatur singulis partibus, & singulis indivisibilibus huius materiae divisibilis, præcisè quacumque aliā presentia tenente se ex parte formæ, debet tota esse in singulis partibus, & indivisibilibus spatij, in quibus sunt singulæ partes, & singula indivisibilia materiae, & anima rationalis secundum se totam esse intimè præsentem ex vi unionis singulis indivisibilibus, & partibus materiae, siquidem singulis vniatur, & forma ex vi unionis ad subiectum constituitur præsens in eodem spatio, in quo est subiectum.

Ad illud, quod adducebatur de differentia presentiarum definitivæ, & circumscriptivæ respondeo, posse eandem presentiam divisibilem esse circumscriptivam respectu vnius subiecti, & definitivam respectu alterius, si secundum singulas sui partes toti subiecto correspondeat, respectu cuius definitiva dicitur, ita vt quælibet pars illius totum subiectum afficiat, & respectu alterius ita se habeat vt diversis subiecti partibus diversæ presentia partes correspondeant, ita vt nulla pars subiecti, duplici parte illius presentia afficiatur. Hac ratione se haberet presentia materia primæ respectu materiae, & respectu animæ rationalis, si utramque afficeret, quælibet pars distincta presentia semper distinctam partem materiae respectaret, diversæ tamen partes eiusdem presentiae respicientes diversas partes materiae respicerent omnes simul, & illarum quælibet totam eandem indivisibilem animam. De hoc iterum, Puncto immediatè venturo. Concludo ergo eodem modo philosophandum esse de anima rationali, ac de reliquis formis, eademque probabilitate posse dici esse præsentem per presentiam materiae, aut quantitatis, dum est materia vniata, ac de quacumque alia formæ materiali. Quid de omnibus tenendum sit, iam dico.

Pater Vasquez tom. 1. in 3. part. disp. 199. n. 29. ait materiam primam, & reliquas formas substantiales, & accidentales, quæ sunt in composito, esse presentes per presentiam quantitatis. Vasquium sequutus est Albert. de prædicam. quantitatis disp. vnica, q. 6. Omnibus entitatibus distinctis à presentia, & motu, ex vi cuius producitur, distinctas respondere presentias defendunt P. Suarez in Metaph. disp. 41. sect. 5. P. Rub. tract. de loco, quæst. 6. contrariâ opinione relicta quam in prioribus commentariis fuerat amplexus. Eandem tenet Hurtadus disp. 14. sect. 4. Additque Hurtadus sententiam nostri Vasquez non multum habere ponderis, neque rationis: sed videamus quantum roboris, & ponderis habeant rationes quibus illam impugnat.

Arguit primò Hurtadus. Quantitas habet idem vbi, etiam si pereant accidentia, quæ illi inhaerent: ergo non habet presentiam illis communem. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia quantitas habet

habet proprium ubi tantum illi essentialiter connexum, ex vi cuius erunt presentia quaecumque alia uniantur quantitati, quae si non uniantur, non illa desiderabit presentia quantitatis, quae proprio subiecto, quod essentialiter respicit quantitate videlicet, contenta est. Eadem solutione respondeo ad aliam Hurtadi objectionem, quae in eadem coincidit, videlicet permanere ubi quantitatis destructis accidentibus, ex quo inferebat non esse modum illorum, concedo enim non esse modum illis intrinsecum, assero tamen posita unione cum quantitate constituere in loco accidentia terminata ad talem unionem, sicut unio materiae primae ad quantitatem denominat materiam unitam remota albedini, quando albedo est unita proxime quantitati, & hanc denominationem non tribuit eadem permanens, quando albedo quantitati non est unita. At Hurtadus, formas tantum communicare suum effectum formalem subiecto immediato, & non mediato, quia albedo non dicitur dulcis, etiam si subiectetur in subiecto habente dulcedinem: addit tamen num. 37. effectus formales modorum posse ascribi remoti subiectis formam, quas afficiunt. Ex quo infero contra ipsum formas modales non tantum communicare suum effectum formalem subiecto proximo, sed etiam remoti, ut in exemplo unionis supra adducto ipse fatetur. Ad illud quod adducit de albedine, quae non vocatur dulcis, etiam si sit in eodem subiecto, in quo est dulcedo respondeo id tantum dici dulce, quod est radix dulcedinis, & ideo etiam si dulcedo subiectetur in quantitate, & non in substantia sacchari dicimus saccharum esse dulce, & non appellamus dulcem sacchari quantitatem. Insuper denominatio dulcis est denominatio obiecti potentis talem sui sensationem producere, quae potentia non convenit formae ex eo quod sit unita subiecto, cui talis unitur potentia, sicut quantitas non est potens videre ex eo quod sit unita materiae animalis, cui est unita potentia visiva, quia haec neque ipsam materiam, cui unitur constituit potentem videre. Ex quo inferes manifestum discrimen inter has, similesque formas, & extensionem & alia; potentia enim visiva in homine siue distincta, siue identificata cum anima materiae unita, non illam constituit potentem videre, & extenso, seu presentia localis necessario constituit praesens, & extensum subiectum cui unitur. Secundum, etiam si albedo ex eo quod sit unita quantitati externa, non sit extensa formaliter, in omnium opinione praecise ex vi illius unionis saltem exigit extensionem ex vi cuius formaliter constituitur extensa, & tamen ex eo quod uniantur quantitati habenti dulcedinem, neque constituitur dulcis, neque exigens dulcedinem, ex vi cuius dulcis constituitur: ergo longe diversa est ratio de his formis, ac de extensione est.

Instat Hurtadus, Deus potest conservare accidentia in eodem loco, in quo erant quantitati unita, destructa iam quantitate: ergo non erant praesentia per praesentiam quantitatis. Respondeo Deum posse conservare qualitates in eodem loco, ac modo sunt destructa quantitate tribuendo illis novam praesentiam, ratione cuius de novo producantur in eodem loco, non vero posse illa conservare praesentia in eodem loco ex vi praesentiae, quam antea habebant, quae destructa quantitate necessario perit. Vide quam facile solvantur argumenta, quae contra Vasquez adducit Hurtadus, & quam levia sint illius fundamenta, quibus comparata non parum ponderis, neque rationis adducta à Vasquo habere videbuntur.

Eandem ferè sententiam cum Hurtado defendit Arriaga, qui asserit omnes formas, seu modos separabiles à materia habere proprias, distinctasque praesentias, & probabile esse materiam & quantitatem habere praesentiam communem, & indistinctam. Ad probandum formas separabiles à quantitate habere proprias praesentias praeter Hurtadi fundamenta hoc adducit. Potest albedo unita quantitati non esse in eodem loco, ubi est quantitas: ergo praesentia albedinis distinguitur à praesentia quantitatis. Consequutio evidens est. Antecedens probat: quantitas habens albedinem potest poni in duplici loco, & albedo tantum in uno: ergo potest quantitas praesens esse in aliquo loco, in quo non sit albedo illi unita. Antecedens asserit à nemine negandum esse, sed fiducia vana fessille Arriagam, mihi enim illud negare placet iuxta opinionem Vasquez, quia cum praesentia quantitatis formaliter constituat in loco omnia accidentia illi unita, tot praesentias habebit accedens, quot quantitas; ac proinde si

quantitas sit in duplici loco, accedens illi unitum non poterit non esse in eodem duplici loco. De hac doctrina dubitabit nemo, qui sententiam Patris Vasquez amplectatur.

Haec dixi, ut probarem non gravis ponderis esse rationes hucusque adductas contra Vasquium, nihilominus pro sententia concedente omnibus entitatibus, quae non sunt essentialiter spatis affixae, sicuti praesentia, & motus, seu actio, ex vi cuius haec producit, praesentias distinctas. Moneor hac ratione, quam acuti recentiores excogitarunt. Quando video albedinem non tantum video nudam albedinis entitatem, sed etiam illius praesentiam, ut probabo Controuers. 12. de anima, Punct. 1. §. 3. ergo praesentia albedinis distinguitur à praesentia quantitatis, & unione ipsius albedinis ad quantitatem. Probo consequentiam: quantitas visibilis non est: ergo neque est visibilis modus proprius quantitatis: ergo praesentia quantitatis non videtur: sed praesentia albedinis videtur: ergo distinguuntur. Secundum, etiam si videretur praesentia quantitatis ex eo quod videatur haec quantitatis praesentia, & videatur albedo, non videtur albedinem esse in eodem loco cum quantitate, quia esse in eodem loco non tantum dicit praesentiam quantitatis, & albedinem, sed etiam unionem: ergo ad hoc ut videretur albedo praesens per praesentiam quantitatis debebat videri unio albedinis ad quantitatem: sed haec unio videri nequit: ergo neque albedo potest videri praesens per praesentiam quantitatis. Unionem albedinis cum quantitate videri non posse sic probo: si poneretur albedo intime praesens cum quantitate sine aliqua unione eodem modo videretur, ac quando est unita: ergo unio non terminat actum videndi. Secundum, nemo audebit dicere se habere notitiam intuitivam unionis inter albedinem, & quantitatem, ergo non videtur talis unio. Scio te posse respondere unionem videri, non tamen posse discerni. Sed quo fundamento asseris te videre id, quod nunquam discernis, neque probabilis aliqua ratio videri suadet: quod adhuc fortius urget respectu praesentiae quantitatis.

Praesentiam, & actionem ex vi cuius producit non indigere aliis praesentibus fatentur omnes, quia sicuti actio non indiget actione, ut ab agente dependeat, quia ipsa est ratio dependendi, & per ipsam dependet, ita praesentia non indiget alia praesentia, ut praesentetur, quia est ratio formalis praesentandi alia corpora, & per se ipsam praesentatur. De actione productiva huius praesentiae probatur ex eo quod essentialiter, & per se ipsam est termino affixa, & ita per ipsum terminum constituitur in eodem spatio cum illo. Secundum à posteriori, quia actio productiva praesentiae indigeret alia praesentia, rursus illa praesentia per actionem produceretur, quae alia praesentia indigeret, & sic in infinitum procederet.

Obiicies primo pro sententia P. Vasquez Eo ipso, quod albedo sit unita quantitati, est determinata ut sit in eodem loco cum quantitate: ergo non indiget alia praesentia ut determinetur ad existendum in tali loco: ergo absolute non indiget alia praesentia. Probo consequentiam: praesentia superaddita datur, ut entitas indifferens ad hoc vel illud spatium occupandum determinetur specialiter ad hoc determinatum, sed albedo unita quantitati non est indifferens, sed determinata per unionem ad quantitatem, & praesentiam huius: ergo non indiget alia praesentia. Respondeo distinguendo primum antecedens: albedo eo ipso, quod sit unita quantitati est determinata, ut sit in eodem spatio cum illa: est determinata in actu primo, concedo antecedens, est determinata in actu secundo, nego: est dicere: albedo eo ipso quod sit unita quantitati exigit praesentiam, ex vi cuius sit in eodem loco cum quantitate, non tamen formaliter ex eo praecise est in eodem loco cum illa, sicuti ignis eo ipso quod sit applicatus ligno cum reliquis praerequisitis ad producendum calorem in illo, est in actu primo determinatus ad agendum in illud lignum, non tamen est in actu secundo, & formaliter determinatus quousque adueniat actio, sic similiter albedo unita quantitati praesens est in actu primo determinata, ut sit in eodem spatio cum quantitate, non tamen est determinata in actu secundo, & formaliter praesens, quousque illi adueniat praesentia. Ad confirmationem dico praesentiam non solum requiri, ut determinet subiectum in actu primo ad spatium, sed ut illud in actu secundo determinet, & formaliter praesens constituat.

D d

Obiic.

Obiic. secundò. Si singula accidentia haberent præsentias, sequeretur materiam primam moueri tot motibus, quot haberet accidentia. Respondeo negando sequelam, quia licet cum mouetur totum compositum tot dentur motus, quot accidentia, non omnes materiam primam afficiunt, sed quilibet subiectum præsentie productæ ex vi illius.

PUNCTUM VI.

Quoniam sit præsentia, & quomodo differat circumscriptiua à definitiua.

Præsentia Dei, immensitas dicitur, ex vi cuius sine mensura est intimè præsens omnibus rebus existentibus, ita necessariò, ut implicet existere creaturam aliquam, cui Deus non sit intimè præsens. Hæc immensitas indistincta est ab ipso Deo, in quo nulla accidentium compositio reperitur. Hanc ab omnibus quibuscumque præsentis creatis specie differre, per se notum est, quid enim magis differens quam in creatum à creato, infinitum, & immensum à finito, & limitato. Præsentia creata duplex est, quædam definitiua, alia circumscriptiua. Præsentia circumscriptiua dicitur, quia corpus præsens secundum se totum toti spatio correspondeat, & secundum singulas sui partes singulis partibus spatij, ita ut ex vi illius nulla pars spatium cum alia communè habeat. Præsentia definitiua est illa, ex vi cuius totum, siue diuisibile siue indiuisibile correspondet secundum se totum toti spatio diuisibili, & secundum se totum cuiuslibet parti, & cuiuslibet indiuisibili spatij. Præsentiam circumscriptiuam habent omnia corpora, quæ naturaliter existunt. Definitiua gaudet Christi corpus in se diuisibile hoc modo indiuisibili præsens in Eucharistia, & rationalis anima, & quilibet Angelus indiuisibilis secundum entitatem, & spatio diuisibili præsens.

2. Audiendi non sunt, qui apud Albert. de prædicam. ubi disput. vnica, quæst. 7. dicunt, præsentiam definitiuam, seu modum, quo res est indiuisibiliter in spatio indiuisibili esse tantum negationem extensionis, contra quos eisdem argumentis probatur præsentiam definitiuam esse accedens superadditum, ac de reliquis præsentis probatum est Punct. 4. quia Angelus, & anima rationalis definitiuè sunt præsentis, modo in hoc spatio, modo in illo, & in maiori, aut minori spatio: ergo per aliquid posituum determinantur, ut sint potius in hoc spatio, quam in illo, negatio enim extensionis semper est eadem, & non potest hanc determinationem præstare. Idem dico de Angelo, & de puncto quantitatis separato (si potest dari) existentibus in puncto indiuisibilis spatij, propter indifferentiam, quam habent ut sint in hoc vel in illo puncto spatij.

3. Præsentiam definitiuam, & circumscriptiuam in vniuersum specie distingui docuit P. Suarez in Metaphysic. disput. 51. sect. 6. num. 18. & cum illo re indidiscussa plures recentiores. Non id in dubium verto, si comparentur præsentia circumscriptiua quantitatis, & præsentia definitiua Angeli, hæc enim specie differunt ratione subiectorum, etiam si vtraque esset definitiua, diuersa enim est in specie præsentia definitiua quantitatis Eucharisticæ à præsentia definitiua Angeli. Est dubitandi ratio; facta comparatione inter præsentiam definitiuam, & circumscriptiuam respectu subiecti eiusdem specie, vel numero. An videlicet præsentia definitiua, quam habet Christi quantitas in Eucharistia specie differat à præsentia circumscriptiua, quam habet in cælis eadem quantitas, & à præsentia circumscriptiua, quam habet alia quantitas eiusdem speciei cum quantitate Eucharistica. Arriaga disp. 1. de anima, sect. 4. subsect. 8. n. 13. in materia Eucharistica probat has præsentias specie non differre, quam sententiam iam diu docuere perdocti magistri.

4. Sentio in sententia constituyente continuum ex puris indiuisibilibus posse corpus esse definitiuè præsens per repetitionem præsentiarum circumscriptiuarum, nulla addita præsentia distincta in specie à circumscriptiua. Explicatio conclusionis solida erit illius probatio. Esse corpus definitiuè nihil aliud est quam omnia indiuisibilia, quibus constat (procedo in sententia, quæ continuum ex indiuisibilibus componit) esse in quocumque indiuisibili spatio, quod dicit hoc indiuisibile corporis esse repeti-

tum in omnibus indiuisibilibus spatij, & omnia indiuisibilia corporis esse penetrata in hoc indiuisibili spatij, & sic de omnibus indiuisibilibus tam corporis, quam spatij sed totum hoc potest fieri per præsentias circumscriptiuas repetitas: ergo ad hoc ut corpus sit definitiuè præsens non indiget præsentia aliqua specie distincta circumscriptiua. Maior certa est apud omnes, minorem probò. Penetratio eorumdem indiuisibilium, & repetitio eiusdem indiuisibilis in eodem spatio tantum dicit multitudinem præsentiarum in eodem spatio, quia si corpori modo existenti circumscriptiuè alia præsentia circumscriptiua addatur, ex vi cuius indiuisibile capitis constituitur in spatio, in quo est indiuisibile pedis, & indiuisibile pedis in spatio, in quo est indiuisibile capitis, & rursus alia, ex vi cuius indiuisibile brachij constituitur in spatio, in quo est indiuisibile pedis, & indiuisibile pectoris in spatio in quo est indiuisibile pedis, & semel & iterum replicentur præsentia, fiet, ut nullum sit indiuisibile spatij, in quo non sint omnia indiuisibilia corporis, & consequenter totum corpus ex illis indiuisibilibus compositum erit in toto spatio, & totum in quolibet indiuisibili illius spatij, quod est esse definitiuè, eodem omnino modo potest esse in hoc spatio, ac si esset circumscriptiuè totum corpus, & sic de omnibus aliis: ergo præsentia, quam habent omnia indiuisibilia corporis existentis definitiuè potest esse eiusdem speciei cum præsentia, quam habent, si corpus existeret circumscriptiuè: ergo & præsentia totius compositi, quia præsentia compositi non distinguitur à præsentis, quas habent partes, ex quibus componitur. Antecedens probò ex eo quod corpus sit præsens definitiuè tantum, inferitur indiuisibile corporis existens in hoc indiuisibili spatij extitum simul in aliis indiuisibilibus spatij, & omnia indiuisibilia corporis extitura in eodem indiuisibili spatij. Sed ex eo quod hoc indiuisibile sit futurum in aliis spatiis non variatur præsentia, quam habet in isto, quia hæc perseverante possunt alia aduenire, neque ex eo quod alia indiuisibilia sint extitura in eodem spatio, quia indiuisibile penetratum cum alio, sicuti quodlibet aliud corpus potest habere eandem præsentiam, quam haberet si non esset penetratum: ergo ex eo quod corpus sit definitiuè non variantur præsentia, quas habent singula illius indiuisibilia in singulis spatiis, sed tantum multiplicatur ergo non variatur præsentia totius, sed tantum multiplicatur.

Ex hoc infero, quod si corpus aliquod prædicto modo definitiuè poneretur in spatio aliquo, quod posset correspondere ad æquatæ præsentia circumscriptiua illius v. g. si consecraretur corpus Christi in quantitate panis correspondente quantitati hominis, posset ex vi præsentia includi in definitiua solum per ablationem aliarum præsentiarum manere corpus circumscriptiuè præsens, quia indiuisibilia capitis possent retinere præsentiam, qua indigerent ut totum esset circumscriptiuè, & reliquas amittere, & sic de reliquis indiuisibilibus, ita ut nullum maneret cum alio penetratum, neque in duplici spatio repetitum, & omnia ac singula debitam positionem, & proportionem seruarent, ut totum quantitatum cum debita partium inter se distantia esset in toto spatio, & singule partes illius singulis partibus spatij responderent. Præsentia definitiua sic explicata à circumscriptiua differt, ex eo quod hæc dicit negationem multitudinis repetita præsentia, ratione quarum omnia indiuisibilia corporis inter se penetrata repetantur in singulis indiuisibilibus spatij, præsentia vero definitiua dicit harum præsentiarum multiplicatam.

Rem ita composui in opinione, quæ continuum ex indiuisibilibus componit, in opinione verò, quæ illud ex partibus semper diuisibilibus, & indiuisibilibus componit existimo præsentiam definitiuam distinguendam esse specie à circumscriptiua, quod sic probò. In præsentia definitiua debet dari pars aliqua præsentia afficiens partem diuisibilem subiecti quæ illam adequatè constituat in indiuisibili spatio, seu in quocumque indiuisibili illius spatij, sed in præsentia circumscriptiua nulla datur pars præsentia, ex vi cuius pars diuisibilis corporis constituitur adequatè præses & in indiuisibili spatij: ergo datur in præsentia definitiua pars, cui non correspondeat alia eiusdem speciei in præsentia circumscriptiua: ergo præsentia circumscriptiua, & definitiua specie differunt, quia eo ipso quod totum partem aliquam essentialiter continet essentialiter distinctam à partibus aliis totius, essentialiter ab illo toto distingui necessum est.

Sentio

7 Sentio insuper adhuc in opinione, quæ continuum ex indiuisibilibus componit, posse dari respectu eiusdem quantitatis præsentiam definitiuam specie distinctam à circumscriptiua, quod faciliè suadeo. Potest corpus existerè definitiuè in hoc spatio diuisibili non per repetitionem præsentiarum circumscriptiuarum, sed ex vi vnius præsentia secundum suam entitatem indiuisibilis, quæ indiuisibiliter respiciat totum subiectum diuisibile, & totum hoc diuisibile spatium, ita vt secundum eandem entitatem constituat hoc indiuisibile quantitatis in singulis indiuisibilibus spatij diuisibilis, vt de præsentia Angeli multi affirmant & eadè, quæ hoc præstat respectu huius indiuisibilis quantitatis, potest idem præstare per se ipsam respectu alius & aliis indiuisibilis, ita vt ab omnibus seorsim, & simul sumptis dependeat eo modo, vt quocumque deficiente tota præsentia deficeret. Sed hæc præsentia essentialiter differet à circumscriptiua, ergo hæc præsentia definitiua & circumscriptiua respectu eiusdem corporis in quacumque opinione de continui compositione possunt specie differre. Secundo, Potest etiam dari præsentia definitiua diuisibilis ex parte subiecti, & indiuisibiliter respiciens spatium diuisibile, ita vt diuersa pars præsentia esset, quæ respiceret hoc indiuisibile, seu hanc partem quantitatis ab illa, quæ aliam partem respiceret, non tamen esset diuersa pars præsentia, ex vi cuius hæc quantitatis pars constitueretur in hac parte spatij, & in alia distincta ab hac, sed per eandem præsentiam indiuisibiliter sumptam hæc quantitatis pars constitueretur in hac, & in illa parte, & in toto spatio indiuisibili, & per idem indiuisibile præsentia hoc indiuisibile quantitatis constitueretur in omnibus indiuisibilibus spatij contentis in spatio diuisibili. Hæc præsentia diuisibiliter subiectum respiciens, & spatium indiuisibiliter specie distingueretur ab alia, quæ tam subiectum diuisibile, quam spatium indiuisibiliter respiceret, vt per se notum est, haberet enim prædicatum notabiliter differens à prædicatis aliis præsentia, quod posset esse multis commune, quod necessariò essentiam distinctam constituit.

8 Dixi punct. 5. num. 2. eandem præsentiam posse esse circumscriptiuam respectu vnius entitatis, & definitiuam respectu alterius, quod iterum confirmo, & explico de præsentia etiam respiciente vtramque entitatem diuisibilem secundum se. Ratio est illa, quam ibi reddidi. Potest dari præsentia, quarum partes singula respiciant singulas partes vnius subiecti, ita vt pars præsentia, quæ respicit hanc partem subiecti non respiciat aliam eiusdem, & similiter respiciat eodem modo diuisibiliter partes spatij, ita vt pars quæ respicit hanc partem spatij, non respiciat aliam quæ partes præsentia indiuisibiliter respiciant totum aliud subiectum diuisibiliter, ita vt quælibet pars præsentia, quæ tantum respicit partem subiecti, quod constituit circumscriptiuè præsens respiciat omnes partes subiecti, quod constituit definitiuè præsens, & essentialiter dependeat ab omnibus partibus subiecti, & quod definitiuè præsentat, & tantum ab vna parte subiecti, quod circumscriptiuè præsens constituit, & tota illa præsentia diuisibiliter spatium, & subiectum circumscriptiuè existens respiciet, & indiuisibiliter secundum quamlibet sui partem totum subiectum ex vi illius definitiuè existens: ergo potest dari præsentia quædam, ex vi cuius totum hoc corpus fit in toto spatio cum correspondentia partis corporis ad partem spatij, ita vt nulla pars sit cum alia comparte penetrata, quod est esse circumscriptiuè, & ex vi cuius totum corpus aliud diuisibile sit in quolibet indiuisibili spatij diuisibilis, quod est esse definitiuè præsens: ergo eadem præsentia potest esse definitiua respectu huius corporis, & circumscriptiua respectu illius. Veritatem primi antecedentis commendat illius explicatio, idè tam fusè illud proposui, neque repugnantia aliqua poterit assignari in natura modi, quam explicui potest enim dari modus, qui indiuisibiliter afficiat plura subiecta, ac proinde poterit dari pars præsentia, quæ indiuisibiliter afficiat partem quandam huius subiecti, & omnes partes illius, quæ simul cum aliis partibus, quæ quælibet respiciat diuersam partem huius subiecti, & eadem omnes illius, constituet præsentiam huius subiecti circumscriptiuam, illiusque definitiuam.

9 Vltimò noto: Præsentiam hanc circumscriptiuam respectu vnius subiecti, & definitiuam respectu aliis specie distinguendum esse à præsentia purè definitiua, & ab alia purè circumscriptiua, ex eo quod esset penetratiua respectu

subiecti, quod definitiuè præsentaret, & extensiuè respectu alius, quod circumscriptiuè præsens constitueret. Neque in se contineret differentias essentialiter oppositas, quia differentia, quæ essentialiter opponuntur in præsentia sunt ratio præsentia purè circumscriptiua, quarum neutra tali præsentia competeret, non verò ratio definitiua præsentia non excludentis rationem circumscriptiua, sed cum illa identificata, & ratio præsentia circumscriptiua non excludentis rationem definitiua sed identificata cum illa sicuti opponuntur in viuientibus purum sensitiuum competens bruto, & purum rationale competens Angelo, & non opponuntur in homine, sensitiuum, & rationale formaliter distincta, & realiter identificata.

PUNCTUM VII.

An creatura possit ab omni presentia absolui.

1 Creaturam adhuc de potentia Dei absoluta non posse conservari sine aliqua presentia, ex vi cuius in aliquo sit spatio, affirmat Pater Soar. lib. 4. de Angelis cap. 3. & Arriaga disp. 14. sect. 4. Oppositam sententiam defendunt Pater Vázquez tom. 2. in 1. part. disput. 195. cap. 3. & 4. & Pater Moncaus disp. 1. c. 2. & 8. qui sentiunt posse creaturam de potentia Dei absoluta absque ulla presentia conservari, quibus habens assentior.

2 Sententiam, quam defendendam suscepisse probo: Præsentia est accidens quoddam superadditum creaturæ, productum per actionem distinctam ab ipsa creaturæ: ergo poterit Deus, posita actione productiua creaturæ suspendere actionem, qua producenda erat præsentia. Probo consequentiam: actio ex vi cuius producit creaturam, prior est actione, ex vi cuius producit præsentia illi inherens: ergo illa prior actio non dependet à priori ab hac actione posteriori: ergo tantum dependet à posteriori (si talis dependentia reperiri potest) quatenus hæc posterior, ex vi cuius præsentia producit priorem consequitur, sed hæc dependentia à posteriori, quæcumque sit, poterit suppleri à Deo, nulla enim ratio potest reperiri, propter quam causa tantum connexionem habeat cum effectu, vt non possit Deus producta causâ non producere effectum: ergo poterit Deus quæcumque creaturam sine præsentia conservare. Deinde probatur conclusio in similibus difficultatibus omnium potissima ratione. Nulla est repugnantia, neque inferuntur duo contradictoria ex eo, quod conservetur creatura sine præsentia: ergo poterit conservari. Antecedens probabit argumentorum solutio.

3 Obiic. primo Soar, & Arriaga, nos non posse concipere creaturam nisi alicubi existentem, ex quo intendunt inferri non posse non alicubi esse. Concedo antecedens, & nego consequentiam, multa enim sunt, quæ non vt sunt, sed aliter, sæpe apprehendit intellectus, & ne ex alia materia exempla trahamus, cuius rei in quacumque abundat, nos non possumus concipere præsentiam, nisi essentialiter relictam ad imaginarium spatium, & tamen nullum respectum dicit ad illud, sed in se est entitas quædam æquè absoluta, ac albedo, vt docet idem Arriaga, sect. 3. n. 36.

4 Obiic. secundo Soar: Creetur Deus Angelum: vel est distans à mundo vel indistans, & est distans: ergo habet vibrationem alibi. Si est indistans: ergo est approximatus, ergo habet præsentiam, quia approximatio constituitur formaliter per præsentiam. Respondeo Angelum creatum sine præsentia fore indistantem negatiue, hoc est non fore distantem, non verò indistantem positiue, neque approximatum, ex indistantia enim negatiua, hoc est, ex non distantia non inferitur approximatio, quæ est forma positiua non necessariò connexa cum negatione distantia.

5 Obiic. tertio Arriaga: Implicat de potentia Dei absoluta quantitatē non esse extensam, aut inextensam, quia hæc duo priuatiue opponuntur, si est extensa: ergo habet præsentia, ex vi cuius extenditur; si est inextensa: ergo partes illius sunt penetratæ: ergo sunt in eodem loco: ergo habent præsentiam, in qua formaliter penetrantur. Respond. eodem modo partes quantitatis sine præsentia fore inextensas negatiue, hoc est habere negationem extensionis, ex quo non inferitur esse penetratas, aut esse in eodem loco, penetratio enim non est formaliter pura extensionis negatio, sed dicit præsentias positiuas respondentes eidem spatio, quibus carerent partes quantitatis non habentes præsentiam.

præsentiam, quas præsentias respectu eiusdem spatij vt plurimum significamus, cum dicimus corpus esse inextensum, intendentes esse in repositum explicare, in quo sensu negandum est corpus sine præsentia esse inextensum, quia secundum hanc acceptionem huius termini *inextensum* pro repositum, extensum, & inextensum non priuatiue opponuntur.

Obiicit quartò. Partes quantitatis omni præsentia carentes vel essent intra alias, vel extra: si intra: ergo in eodem spatio: si extra: ergo in alio spatio: ergo quocumque modo erunt in spatio, & præsentia habebunt. Similiter solet argui: corpus sine præsentia vel est intra cælum, vel extra cælum: neutrum potest habere sine præsentia. Respondeo de corpore absoluto ab omni præsentia in ordine ad spatium philosophandum esse ac si in rerum natura non existeret, & sicut corpus non existens non habet partes intra partes, neque extra partes, neque totum est intra cælum, sic dicendum est de partibus illius corporis, & de corpore, de quorum partibus tantum posset dici non esse intra alias, & de illo non esse intra cælum, quod solet dici extra negatiue, non tamen absolute posset dici de partibus esse extra partes, aut de toto esse extra cælum, quia esse extra dicit esse in spatio, quod neque partibus illius corporis, neque corpori conueniret.

PUNCTUM VIII.

*An corpus omni præsentia absolutum esset
intimè præsens Deo.*

Statui puncto precedenti posse aliquam creaturam, Angelum, verbi gratia, existere sine aliqua præsentia nulli spatio respondentem, neque alicui approximatum, aut distantem. Inquirò modò de Angelo sic constituto: An esset intimè præsens Deo, & penetratus cum illo secundum suam entitatem eodem modo, ac si haberet præsentiam: quam quæstionem sine duce aggredior, nullum enim legi, neque audiri, qui rem hanc in quæstionem vocaret, quapropter me utriusque partis affirmatiue videlicet, & negatiue patronum fingam, & arbiter postea alteri primas dabo.

Pro parte negatiua suppono non sequi per locum intrinsecum ex eo quod Deus sit causa rerum, esse illis intimè præsentem, vt docet probat Vasquez 1. part. disp. 28. cap. 4. & 5. quia non est de ratione cause intima præsentia cum effectu, & licet in causis creatis requiratur approximatō inter agens, & passum, non ita necessariè requiritur vt de potentia absoluta suppleri non possit. Secundò etiam si requiratur approximatō inter agens, & passum non requiritur ex parte actus primi approximatō inter agens & effectum, creatio enim Angeli non potest supponere Angelum approximatum, alias iam illum existentem supponeret. Ex hoc infero non probari ex eo, quod creatura nullibi existens dependeret à Deo illam fore intimè Deo præsentem. Deinde positiue probo illam creaturam sic constitutam non posse intimè Deo esse præsentem. Talis creatura supponitur sine præsentia: ergo non esset præsens: ergo non esset præsens Deo. Probo priorem consequentiam: effectus formalis non potest esse sine forma: ergo non potest esse præsens sine præsentia: posteriori confirmo. Hæc illatio, non est præsens: ergo non est præsens Deo, est à non restricto ad restrictum negatiue, quæ semper tenebatur enim valet, Petrus non loquitur: ergo Petrus non loquitur Ioanni: Petrus non est præsens: ergo non est præsens Romæ.

Pro affirmatiua parte efficaciores inuenio rationes, ob quas placet illam defendere, donec ab aliis de hac realiter doceat. Affero creaturam omni præsentia superaddita nudam fore Deo præsentem ac si præsentiam superadditam haberet. In hanc partem traho Patrem Vasquez, quam ex suis principiis clarè infero. Docet sapientissimus P. 1. p. disp. 28. c. 4. num. 13. veritatem esse Catholicam Deum esse intimè præsentem omni creaturæ, neque illi esse liberum esse in vna potius quam in alia ex suppositione, quod illam creauerit, & in super loco citato Puncto precedenti docet posse Deum creaturam sine omni præsentia producere: ergo creatura sine præsentia esset præsens Deo, cum possit non habere præsentiam, & non possit non esse intimè Deo præsens. Ratio à priori huius conclusionis est, creaturam

non constitui Deo præsentem per præsentiam superadditam, sed per suammet entitatem, & per immanentiam Dei. Vnde repugnat esse in rerum natura entitatem aliquam, quæ non sit intimè Deo præsens, quia immanentia Dei talis est vt ipsum constituat intimè præsentem, cuiusque creaturæ, eo ipso quod existat, nullo alio modo desiderato, neque ex parte creaturæ. Eodem modo creatura per suammet entitatem supposita immanentia Dei, quæ non potest non supponi vt potè summè necessaria constituitur præsens Deo: quod si probem, meam conclusionem manifestè ostendo: ad id accingor.

Tota ratio, propter quam ponimus præsentias superadditas creaturis est, quia videmus illas modò cum hac distantia, modò cum illa creaturis secundum suam entitatem inuariatis, vnde inferimus esse quid superadditum modum illum, per quem formaliter distantes constituantur. Vnde si creaturæ essent fixæ certo spatio, in quo semper eandem distantiam seruarent nullum esset fundamentum ad dandas præsentias superadditas, sed diceremus creaturas per se ipsas distare, sed nunquam videmus creaturas distare à Deo, aut nouimus indifferentiam vt distent, & non distent, neque vt habeant hanc approximationem potius quam illam, sed semper illas eodem modo approximatas per suammet entitates independentes ab omni alia præsentia superaddita: ergo hac ablata creatura creatori approximata permanebit & illi intimè præsens, quia quidquid conuenit entitati per se ipsam, non potest non quocumque alio secluso illi conuenire. Secundò eandem intimam præsentiam habet Deus cum Petro existenti Matriti, & cum eodem existenti Toleti: ergo Petrus existens Toleti, & existens Matriti habet eandem approximationem cum Deo, quia approximatō Petri cum Deo non dicit aliquid realiter distinctum ab illo quod dicit approximatō Dei cū Petro: ergo si approximatō Dei cum Petro existenti Matriti & Toleti est eadem, approximatō Petri existenti Matriti, aut Toleti erit eadem: ergo approximatō, quam habet Petrus cum Deo quando existit Matriti, non dicit præsentiam superadditam, quæstionem habet Petrus, quia si hanc diceret approximatō cū Deo non posset eadem approximatō esse Toleti, quia præsentia, quæ Petrus habet Matriti essentialiter dependet ab illo spatio, & non potest non esse in illo, sed sic est quod approximatō, quam Petrus habet cum Deo potest esse in alio spatio, & non in illo: ergo approximatō Petri cum Deo non dicit præsentiam superadditam Petro.

Fundamentum, quod pro parte negatiua proposui facillimè ex dictis dissoluo. Concedo non posse dari effectum formalem sine forma, neque præsens sine præsentia, dico tamen quamlibet creaturam esse præsentiam sui ipsius, ex vi cuius constituitur præsens in ordine ad Deum, non verò in ordine ad aliud ens creatum. Ad illationem factam ex non restricto ad restrictum negatiue, dico creaturam sine præsentia superaddita dici non esse præsentem absolute, quia intelligimus propositionem illam de præsentia in ordine ad spatium, & ad alia entia creata: quæ si tacite hanc restrictionem non inuoluat, falsa erit, & abstractendo ab omni præsentia in ordine ad ens creatum & in creatum dici non potest, creatura sine præsentia superaddita non est præsens, quia adhuc tunc est præsens Deo, & præsentiam habet secum identificatam.

Obiicies primò. Etiam si repugnet creaturam aliquam non dependere à Deo, dependet per actionem superadditam: ergo etiam si repugnet non esse Deo præsentem, erit præsens per modum superadditum. Respondeo, disparatem esse rationem, quia licet repugnet creaturam non dependere à Deo, noscimus eandem creaturam posse diuerso modo dependere, & indifferentiam habere ad dependendum per educationem aut per creationem, ex quo inferimus in actu secundo non dependere per suam entitatem, sed per aliquid superadditum, numquam autem nouimus creaturam habere indifferentiam ad habendam diuersam approximationem cum Deo. Secundò quod valde notatu dignum est. Dependens superaddita, quam damus creaturæ respectu Dei, non supponit existentiam creaturæ, & ita non possumus arguere: dependentia est superaddita: ergo potest creaturæ iam existentis non aduenire, non enim est creatura iam existens ante dependentiam. Approximatō autem si constitueretur in præsentia superaddita, constitueretur in aliquo, quod supponit creaturam iam existentem, ex qua suppositione licet inferri illam approxima

approximationem posse creaturæ non aduenire, & illam posse non esse intinè Deo præsentem, ac proinde ut dicatur repugnare creaturæ non esse intinè præsentem Deo, ponenda est hæc intima præsentia non in aliquo posteriori ipsa creatura, quod illi potest non aduenire, arguimus enim ex eo quod præsentia sit superaddita creaturæ, posse creaturam existere absque omni præsentia, & non possemus arguere: actio est distincta ab effectu: ergo effectus potest esse sine omni actione, quia eo ipso, quod sit effectus supponit actionem, & non supponitur ad illam; entitas verò, quæ præsens constituitur non supponit præsentiam ad suam existentiam, potius sua existentia ad præsentiam supponitur.

7 Obiicies secundò. Creaturam esse præsentem Deo nihil aliud est quam esse in eodem spatio cum Deo: sed creatura sine præsentia non est in spatio: ergo non est in eodem spatio cum Deo. Respondeo negàdo primum antecedens, iam enim probavi Punct. 3. Deum non esse in spatio. Fateor semper nos concipere intimam præsentiam per ordinem ad spatium, & vix posse hoc ordine secluso de illa loqui, constat tamen rationibus, quibus spatium imaginariū impugnavimus non dari talem ordinem, quapropter in re admittendus non est, licet sine illo rem concipere non possimus.

PUNCTUM IX.

An corpus possit esse circumscriptivè in duplici loco.

1 Corpus esse in duplici loco definitivè, & in vno circumscriptivè, & definitivè in altero sanctum est fide, quia docemur Christum esse in Cælo circumscriptivè, & definitivè sub speciebus panis in omnibus locis, in quibus celebratur sacramentum Eucharisticum. Procedit questio de duplici præsentia circumscriptivæ. Defendunt partem negativam Sanctus Thomas, D. Bonaventura, Capreolus cum aliis Thomistis, quos refert Pater Soar tom. 3. in 3. part. disp. 48. sect. 4. quibus consentit Pater Vasquez 3. part. disp. 159. cap. 5. Affirmativam partem, quam verissimam esse censet, defendit Pater Soar cum Scoto & aliis plurimis, quos ipse refert ibid. quibus adde Patrem Vasquium tom. 4. disput. 6. quest. 3. part. 1. §. 23. qui ait oppositam sententiam à Catholicis reijci, vt minus congruentem veritati fidei; Conimbr. lib. 4. Physic. cap. 5. q. 5. art. 2. Rub. lib. 4. Physic. Regid. Conink ad quest. 75. 3. part. art. 4. dist. 3. Hurt. disput. 14. sect. 5. Arriag. disput. 14. sect. 8. subseccione 2.

2 Conclusio præ prædictam probat. Repugnantia eiusdem corporis in duplici spatio tantum oritur ex impossibilitate formarum, quarum vna petit vt Deus subtrahat concursus, quo conservabat altera; ergo poterit Deus vincere hanc impossibilitatem præstando concursus, quem subtrahi altera forma petebat, exigentia enim forme non cogit Deum, ita vt non possit contra talem exigentiam operari. Secundò probatur à paritate præsentia definitivæ: sicut enim corpus potest habere vnam præsentiam definitivam, & aliam circumscriptivam, & duplicem definitivam, & duplicem circumscriptivam habere poterit, quia non est maior oppositio præsentia circumscriptivæ cum alia circumscriptivâ, quam definitivæ cum definitivâ, & cum alia circumscriptivâ. Vltimò confirmanda est conclusio ex eo quod nullam involvat repugnantiam corpus in duplici loco circumscriptivè existens, quod solutiones argumentorum euincunt.

3 Obiic. primò. De ratione præsentia circumscriptivæ est constituere corpus intra hoc spatium, ita vt non possit esse extra illud: ergo posito corpore circumscriptivè in hoc spatio non potest esse extra illud: ergo non potest esse in alio. Hæc obiectio videtur impugnare Eucharistiæ mysterium, quia si de ratione corporis præsentis circumscriptivè est, vt corpus non sit in alio spatio, de ratione præsentia circumscriptivæ, quam Christus habet in Cælo erit ita constituere corpus Christi in spatio cælesti, ita vt non possit esse in alio: ergo non poterit esse in Eucharistia: pessimum consequens, & illatio ad homines facta contemnenda. Dices de ratione præsentia circumscriptivæ esse vt corpus non sit in alio spatio circumscriptivè, non verò vt non sit in alio definitivè. Catholicè dictum non tamèn philosophicè. Vnde hanc differentiam colligis: præsentia enim primarius effectus totus est positivus, videli-

cet constituere corpus in hoc spatio, hoc autem quod est non esse in alio est quid negativum extra formalem rationem positivæ præsentia, licet hæc positiva præsentia illam exigat negationem eo modo, quo calor exigit negationem frigiditatis quæ omnino est extra constitutum caloris, & præsentia circumscriptivæ æquè exigit negationem alius præsentia definitivæ, & alius circumscriptivæ in eodem subiecto, quia naturaliter cum utraque impossibile est. Ad argumentum in forma negandum est primum antecedens, vel distinguendum maioris claritatis gratia: de conceptu præsentia circumscriptivæ est constituere corpus in hoc loco, ita vt non sit in alio, distinguo: de conceptu primario inseparabili, nego antecedens, de hoc enim tantum est constituere corpus in hoc spatio, adde si placet, & exigere vt non sit in alio, quod totum est quid positivum: de conceptu secundario & separabili à primario tanquam effectus à causa, sicuti separari potest expulsio caloris ab informatione frigiditatis, concedo antecedens: deinde nego consequentiam.

Obiicies secundò. Si corpus præteretur in duplici loco divideretur & separaretur à se ipso, hoc implicat: ergo implicat poni in duplici loco. Quam separationem potes inuenire in duplici præsentia circumscriptivâ, quam meditari non possis in duplici definitivâ respectu eiusdem corporis? Non vacat hæc latius expendere. Respondeo: corpus non diuidi per repetitionem præsentiarum, neque à se ipso separari, si separatio dicat aliquid negativum, seu negationem alicuius approximationis, quia totum corpus, quod erat in hoc spatio, servatà totà approximatione, quam secum ipso, & cum aliis corporibus habebat, ponitur in alio loco per repetitionem, & multiplicationem præsentiarum, & non entitatis corporis secundum se.

Obiicies tertio. Non potest corpus occupare spatium maius illo, sed si haberet duplicem præsentiam occuparet spatium maius illo: ergo non potest illam habere. Confirmatur: Corpus ex vi huius præsentia circumscriptivæ commensuratur cum spatio, ita vt totum correspondeat toti spatio, & pars corporis parti spatij, & non vltra: ergo posita hac commensuratione corpus non posset vltra hoc spatium. Vltra: corpus per præsentiam circumscriptivam constituitur intra hoc spatium: ergo non potest esse extra illud: ergo non potest esse in alio permanente hac præsentia. Respond. corpus non posse occupare per vnam tantum præsentiam spatium maius illo, posse tamen per duplicem præsentiam occupare spatium duplo maius illo, quia ex vi cuiuscunque præsentia occupat spatium sibi æquale, & duo spatia, quorum quodlibet est æquale corpori, simul sumpta illud excedunt. Alio modo dicto corpus cum duplici præsentia non occupare spatium aliquod maius illo, sed duo spatia, quorum quodlibet est æquale, quæ non vnum constituunt, quia spatia per ordinem ad præsentiam distinguimus, & sicuti duplex præsentia circumscriptivæ non vnam maiorem constituunt, ita neque duplex spatium his præsentia respondens non constituit vnum maius, sed est duplex, illorumque quodlibet æquale locato. Ad confirmationem dico corpus ex vi præsentia circumscriptivæ commensurari huic spatio, ita vt non correspondeat alij spatio per eandem præsentiam, quod verò per aliam præsentiam alij spatio correspondeat, vel non correspondeat, non pertinet ad rationem formalem constitutivam huius præsentia. Ad illud, quod vltimò additur, dico corpus per præsentiam circumscriptivam constitui intra hoc spatium, quia permanente non potest esse extra, si illud extra importet negationem, hoc est corpus non existere in hoc spatio, posse tamen esse extra, si dicat aliquid positivum, videlicet esse in spatio distincto ab illo.

Obiicies quartò. Si corpus posset esse in duplici loco, posset esse vbique: ergo posset esse immensum, quod est absurdum, quia immensitas est propria Dei. Qui rationibus his fidunt, existimarent illarum non fugere difficultatem, si illas omitteremus: hæc de causa illas refuto, etsi nihil difficultatis in illis inueniam, quod quisque malè terminis philosophicis cinctus non dissolvat. Argumentum non retorqueo in præsentia definitivâ, quia me vellem ad difficiliora servare. Respondeo dato corpore posse esse vbique, adhuc non inferri esse immensum, quia esset vbique per repetitionem præsentiarum distinctarum, immensitas autem Dei est vna simplex entitas. Secundò immensitas Dei est identificata cum ipso Deo infinita &

indefectibilis, presentie autem, ex vi quarum creatura esset ubique essent distincte a creatura finita & defectibilis. Dedit corpus posse ubique poni, quia ad difficultatem propositam solvendam nihil referebat, ne modò difficilius mouerem questiones, licet ita contingere non possit, quia non potest dari corpus infinite extensum, neque ita extensum ut non possit magis extendi, ut probavi Controversia 14. Puncto 4.

7 Vidit Pater Vasquez fundamenta Thomistarum, cum quibus in hac sententia foedus inierat, solida non esse, quapropter aliud sibi quaesivit, nescio an efficacius aliis. Sic arguit: si corpus posset poni in duplici loco, posset in utroque naturaliter moveri: sed implicat corpus naturaliter moveri duplici motu: ergo implicat poni in duplici loco. Antecedens probatur: corpus positum in duplici loco utrobique haberet gravitatem: ergo utrobique gravitaret, ut moueretur: ergo moueretur utrobique: ergo duplici motu, non enim potest corpus in duplici spatio distanti simplici motu moveri. Respondent nonnulli corpus posse naturaliter duplici motu moveri ex suppositione quod fuerit in duplici spatio constitutum. Non assentior, quia duae praesentiae acquirere essent per duplicem motum, & una peteret negationem alterius, etiam si duae aliae praecessissent, quod per accidens se habet respectu harum praesentiarum, non enim ex eo quod illae praecesserint amittit ista impossibilitatem, quam habent ex natura sua: ergo etiam si aliae praecesserint non poterunt istae naturaliter in eodem subiecto componi: ergo non poterunt simul ab agenti naturali in eodem subiecto produci. Respondent alij corpus nullibi mouendum esse, quia non potest utrobique moveri, & non est maior ratio ut moveatur in hoc loco quam in illo. Displicet etiam hic dicendi modus, quia si non sit maior ratio ut moveatur corpus in hoc spatio, quam in illo, Dei erit decernere spatium per quod sit mouendum, & praesentiam producendam in corpore se mouente, quia sicuti cum tantum est applicatum ut moveatur per hoc spatium, decernit Deus praesentiam, producendam ex pluribus, quas potest producere in eodem spatio, inter quas non est maior ratio, ut potius haec quam illa producatur: Sic quando est corpus applicatum ad producendas praesentias in duplici spatio decernit Deus unam praesentiam producendam, ex illis, quas potest in utroque spatio producere.

8 Respondeo Deum conservantem seu producentem duplicem praesentiam in eodem corpore utramque simul conservare contra exigentiam alterius, quia utraque mutuo petit alterius corruptionem, quod si Deus non tantum decrevit conservare has praesentias contra exigentiam mutua, quam habet qualibet ut destruat altera, sed etiam contra exigentiam cuiuscumque alius agentis naturalis, tunc corpus non posse moveri ab aliquo agenti naturali, quia corpus non potest novam praesentiam acquirere, nisi destruendo praecedentes: ergo si praecedentes destrui non possunt ab aliquo agenti, non potest ab aliquo nova alia produci. Idem contingeret si Deus decrevisset independentem à quocumque agente naturali oppositum, exigente conservare praesentiam unam, quam modò habeo, tunc enim à nullo agenti naturali posse moveri, quia non potest fieri motus, aut acquisitio novae praesentiae nisi per destructionem praecedentis in eodem subiecto. Si verò Deus conservaret duplicem illam praesentiam, etiam independentem ab exigentia mutua, quam qualibet haberet ne conservaretur altera, dependentem tamen ab aliis causis naturalibus, quae ex se haberent virtutem ad illas praesentias producendas, tunc corpus naturaliter moveretur, & acquireret novam praesentiam, ex vi cuius corrumperentur duae, quas antea habuerat. Corpus esse mouendum probatur ex eo quod gravitaret, & ex se haberet virtutem ad producendam praesentiam, & duplex praesentia praecedens illius productionem non impediret, quia si ob aliquam rationem duplex praesentia impediret productionem alius, maxime quia alia producenda esset impossibilis cum illis: haec tamen ratio sufficiens non est, quia etiam quando corpus habet unam praesentiam, illa est impossibilis cum alia ventura, & tamen non impedit illius productionem, sed desinit esse ad adventum alius, sic contingeret duplici illi praesentiae, quia formae impossibiles non ex eo quod impossibiles sunt, impediunt efficaciter productionem, aliis nunquam expellerentur, sed tantum inferuntur ex impossibilitate non conservari simul omnes, sed

corrumpi antiquas adveniente alia impossibili. Corruptam esse utramque praesentiam antiquam alia adveniente, facile probatur, quia cum nova adveniens non possit naturaliter componi cum aliqua alia praesentia existerenti in eodem subiecto, petit nullam conservari in eodem subiecto, ac proinde omnem praexistentem corrumpi.

Ad argumentum adductum ad probandum corpus utrobique esse mouendum, Respondeo, corpus utrobique petere moveri in altero spatio, non tamen utrobique petere moveri utrobique, hoc est habere in utroque loco exigentiam movendi se in altero, non verò habere in aliquo exigentiam se movendi in utroque, quia tantum exigit id, quo indiget ad sui conservationem, & quod naturaliter potest habere; cum autem tantum exigit ad sui conservationem acquirere proprium centrum, quod per motum in unico tantum spatio exercito potest acquirere, & cum tantum possit naturaliter unicum habere motum, sit tantum exigere moveri in unico spatio, licet haec exigentia sit in omni loco in quo est corpus. Si roges in quo spatio moveretur? Respondeo ceteris paribus mouendum esse in spatio centro viciniore, quia corpus semper tendit in centrum per lineam brevissimam, si autem in vno spatio sit minor resistentia medij quam in alio, haec minor resistentia ad motum conducet ut potius in hoc spatio fiat, quam in illo, exempli gratia: si lapidem ponas Romae in medio aeris, & Matriti supra saxum ingens, etiam si brevis sit via in centrum per spatium Matritanum quam per Romanum, per hoc fiet motus, & non per illud, quia lapis valens vincere resistentiam aeris Romae non valet Matriti vincere resistentiam saxi impediens motum. Si verò omnia sint paria, decernit Deus in quo spatio sit corpus mouendum. Haec de motu gravium, & levium, videntur autem poterunt se determinare ut moveantur potius in hoc spatio, quam in illo, sicut ego modò indifferens ut movear versus Orientem, vel Occidentem, liberè motum versus Orientem dirigo.

PUNCTUM X.

De accidentibus corporis existentis in duplici loco.

Varia sunt accidentia de quibus in quaestione vertitur, an possint, & debeant comitari utrobique corpus existens in duplici loco: quaedam dependentia à loco sicuti praesentia, & motus, ex vi cuius haec producitur alia independentia à loco sicuti calor, & frigiditas: quaedam dependentia in conservari à causis primò producentibus, sicuti lux & species mixtae ab obiectis externis sensibus, alia quae hanc dependentiam ignorant. De his omnibus quid tenendum sit distinctè explicabo.

§. I.

De accidentibus dependentibus à loco.

Nihil hucusque certius fuerat in Philosophia, quam praesentias esse omnino immobiles, ita essentialiter affixas huic spatio, ut illis repugnaret in alio existere, ac proinde implicare corpus Romae habere praesentiam, ex vi cuius Matriti constituitur. Eo tamen ingenio pollent nostri Magistri ut novas quotidie solidis fundamentis quaestiones excitent, quae praeceps latere doctores.

Affirmant doctissimi recentiores corpus posse habere Romae eandem praesentiam, quam habet Matriti, non quia ex vi unius praesentiae Matriti, & Romae constituitur, sed quia postquam ex vi unius praesentiae est Romae constitutum, & ex vi alius Matriti constituitur, potest fieri praesentia Romae, & similiter praesentia ex vi cuius Romae existit potest Matriti fieri praesentia. Fundamentum recentiorum hoc vnicè est: Ex eo quod praesentia per se ipsam essentialiter respiciat hoc spatium tantum inferitur non posse non illud respicere, hoc tamè non impedit posse aliud respicere per modum sibi superadditum, ita ut duplex spatium simul respiciat, unum per se ipsam essentialiter, quod non potest non respicere, aliud accidentaliter per modum superadditum, quod potest non respicere deficiente modo illo superaddito. Exemplum non incongruum huic materiae ministrat unio integralis partium quantitatibus quae per se ipsam respicit extrema, quae vnit partes videlicet quantitates, & per modum superadditi materiae primae vnitur.

Sic volunt isti recentiores in præsentis contingere per se ipsas respicientibus hoc spatium & potentibus per modum superadditum aliud spatium respicere. Eandem doctrinam inuenio apud Arriag. disp. 4. Metaph. sect. 13. subiect. 3. ubi ait probabiliter dici posse substantiam creatam, etiam si sit modus propriæ naturæ, posse naturam alienam terminare per modum alium superadditum, ita ut terminet duplicem naturam: propriam per se ipsam essentialiter, alienam accidentaliter per modum superadditum. Negat autem Arriaga id posse in præsentis contingere, & tanquam certum statuit disp. 14. Physica sect. 9. non posse corpus habere in hoc loco præsentiam, quam habet in alio, in quo consequentiam ego desidero. eadem enim est ratio de præsentis respicientibus essentialiter hoc spatium, & de substantiis respicientibus essentialiter hoc subiectum, etsi hæc possint per modum superadditum extraneum subiectum respicere retento respectu ad proprium ipsis identificato. Similiter præsentia poterunt respicere per modum superadditum spatium alienum retento respectu ad proprium cum illis identificato. Consequentius philosophati sunt alij Magistri, qui eodem modo de omnibus hanc doctrinam tradunt & affirmant actionem per se ipsam dependentem ab hoc principio, hac dependentia retenta posse per modum superadditum ab alio dependere.

3 Affirmo cum communi sententia præsentiam respicientem hoc spatium non posse neque de potentia Dei absoluta aliud respicere per modum superadditum, & ita non posse corpus habere Romæ præsentiam, quam habet Matriti. Moneo me ad hanc sententiam defendendam consensus omnium doctorum in hac re, & debile fundamentum, cui opposita innititur, ea enim quæ contra communem sententiam traduntur singulæ ratione debent probari, non purâ argumentorû evasione, præter quam nihil inuenio, quod hanc singularem propugnet sententiam. Secundò illa quæ consequenter fati ad hanc doctrinam dicuntur de actione terminante aliam actionem, illam nihil difficiliorem reddunt, & pluribus absurdâ esse suaderent, actionis enim actionem dari nullus hucusque probatus Philosophus non absurdum esse putauit. Insuper quis non rideret hominem dicentem posse præsentiam quam modò hic habeo fieri Romæ præsentem me tantum Compluti existente? quod inferri ex hac sententia sic suadeo: Si modò præsentiam hanc quam habeo Compluti poneretur Romæ per modum superadditum, illa esset Romæ, ut supponimus & ego non essem Romæ per præsentiam, quam hic habeo, & denuo Romæ esset posita, quia licet ipsa modò sit Romæ, & antea non fuisset, tamen intrinsicè eadem est, & non potest per se ipsam præstare effectum, quæ antea non præstabat, quidquid enim entitas præstabat per se ipsam quocumque alio adueniente, vel deficiente semper præstat, sed antequam haberet illum modum non me Romæ constitueret: ergo neque modo per se ipsam me Romæ constituit. Neque ego calu posito essem Romæ per modum superadditum meæ præsentia, quia ille modus non est modus mei, sed meæ præsentia: ergo non me, sed meam præsentiam præsentem constituit: ergo ex eo quod mea præsentia sit Romæ per modum superadditum, ego ex nullo capite ero Romæ: ergo secundum hanc sententiam potest mea præsentia esse Compluti & Romæ & ego tantum Compluti. Quod si quis hoc velit deorare, audacia non ingenio vincet eos, qui à communi Philosophorum consensu sine fundamento recedere nolunt.

4 A priori impugnanda est hæc sententia ex incapacitate præsentia ad recipiendam aliam, & ad determinandam vnionem cum alia præsentia, quam incapacitatem infero ex eo quod nullum sit fundamentum ad affirmandum præsentias talem capacitatem habere, quod saltem respectu existentium mihi firmum est, non enim debemus sine positio fundamentum virtutes ignotas entitatibus cōcedere. Secundò quia præsentia ex sua natura essentialiter ordinatur ut subiectum præsens constituitur, & spatium respicit propter subiectum ut illud in tali spatio constituat: ergo tantum potest respicere spatium, in quo potest subiectum constitui: sed præsentia quam habeo Compluti non potest me constituere in spatio Romano, quod per se non respicit, quia præsentia tantum constituit corpus in spatio, quod per se respicit: ergo non potest respicere spatium Romanum, adhuc per modum alium superadditum. Vltimò impugnatur hæc ratio, ratione, quæ sæpè vltis sum ad probandum non posse vnâ actionem aliam tanquam termi-

num respicere, quia ex natura sua esset superflua, semper enim terminu respiceret, quia illa ablata esset per se ipsam existens, quod etiam contingeret in præsentia efficiente aliam quæ subiectum afficeret per se ipsum in spatio constitutum independenter à præsentia superaddita. Hæ rationes non ita rem demonstrant, ut non possit quis facile respondere, verumtamen nullam adducunt, qui oppositam sententiam defendunt, quæ cum illarum aliqua possit comparari, illisque accedit totius scholæ consensus circa conclusionem, quam propugno, quibus inconcussa debet stare sententia ab omnibus admittenda.

Ad exemplum adductum de vnione integrali quantitatis, quæ per se ipsam respiciet partes quantitatis per aliam vnionem respicit materiam, Respondeo, speciale esse fundamentum ad hanc doctrinam admittendam in omnibus, quæ caremus in actionibus, & præsentis, constat enim vnionem integram quantitatis vniri materie & separari ab illa: ex quo rectè inferimus terminare aliam vnionem superadditam, nunquam autem experti sumus præsentiam aliquando respicere, & aliquando non respicere spatium distinctum ab illo, quod semper per se ipsam respicit, si curi neque experti sumus actionem aliquando dependere, & aliquando non dependere à distincto principio ab illo, à quo semper per se ipsam dependet: ubi autem diuersum est fundamentum, diuersa est philosophandi ratio seruanda. Ratio huius diuersitatis hæc esto: Præsentia huius subiecti tantum ordinatur ad subiectum præsens constitutum, & ita tantum potest respicere spatium, in quo subiectum constituit ut supra dicebam. Vnio verò integralis quantitatis non tantum est propter vnionem partes quantitatis, quas afficit, sed propter constituendum quantum subiectum, ac proinde præter partes quantitatis, quas per se ipsam respicit, potest respicere subiectum, quod quantum constituit, quia materia prima non tantum quanta constituitur partibus integralibus quantitatis, sed etiam vnionibus earundem partium, tota enim quantitas secundum partes, & vniones, quas includit materiam quantificat.

§. II.

Quæ accidentia possit corpus bilocatum habere vtroque.

PRIMA CONCLUSIO. Omnia accidentia, quæ propter ipsorum impossibilitatem formalem, aut propter incapacitatem subiecti non potest corpus habere simul naturaliter, aut supernaturaliter in eodem loco, eodem modo illa habere non poterit, etiam si in duplici loco constituantur. Exempli gratia: non potest corpus naturaliter in vno loco esse calidum ut octo, & frigidum ut octo, neque constitutum in duplici loco poterit naturaliter esse in vno calidum ut octo, & frigidum ut octo. Similiter in probabili sententia non potest homo etiam supernaturaliter in vno loco constitutus habere assensum, & dissensum circa idem obiectum, neque supernaturaliter poterit postquam fuerit in duplici loco constitutus, in vno assentiri, & dissentiri in alio circa idem obiectum. Ratio facilis est: impossibilitas formarum non est in ordine ad spatium comune, sed in ordine ad subiectum commune: ergo quantumuis loco separantur, si subiectum commune maneat, habebunt eandem impossibilitatem, & eandem repugnantiam inter se, quia calor introductus in hoc subiectum non petit præcisè ne frigiditas informet subiectum in hoc loco, sed absolute petit ne frigiditas informet subiectum, seu negationem frigiditatis informantis hoc subiectum, quod est petere ne frigiditas in hoc loco, neque in aliquo alio subiectum informet. Similiter quando subiectum ex defectu capacitatis non potest dum existit in vno loco duplicem formam recipere, etiam si in duplici loco constituantur, manet cum eadem incapacitate: quia noua præsentia non addit nouam capacitatem subiecto: ergo si non poterat duplicem illam formam in vno loco recipere ex defectu capacitatis, neque in duplici loco poterit formas illas recipere. Quod si non posse duplicem formam recipere subiectum existens in vno loco, non ex defectu capacitatis, sed ex defectu applicationis proueniret, illas posset recipere existens in duplici loco, quia iam noua applicatio per nouam præsentiam illi adueniret, ex defectu cuius non poterat formas illas recipere. Rem declarat exemplum: non potest idem ignis calefacere duo corpora, quorum vnum Romæ, alterum existit

Matriti, non ex defectu virtutis quia si utrumque corpus Matriti existeret, posset calefieri ab igne, quem suppono Matriti existeret, si autem illi igni noua addatur presentia, ex vi cuius Romæ constituitur, poterit utrumque calefacere.

7 Ex hac conclusione infero, quod si corpus existens Matriti, & Romæ utrobique calidum, vel tantum Romæ, frigeret, calorem à subiecto esse expellendum non tantum Matriti, sed etiam Romæ. Rationem dedit: frigiditas petit negationem caloris in hoc subiecto: ergo petit ne calor Matriti, neque Romæ subiectum informet. Secundò frigiditas petit corruptionem caloris: ergo petit calorem nullibi manere, quod enim alicubi manet corruptum non est. Obiicies sequi ex hac doctrina agens naturale naturaliter agere in distans. Respondeo agens naturale posse naturaliter agere in passum distans, quando passum non tantum est distans, sed etiam propinquum ut contingeret in nostro casu. Secundò, respondeo frigiditatem corruptentem calorem non agere physicè sed moraliter, quia corruptio caloris non physicè, sed tantum moraliter ab informatione frigiditatis procedit, & inconueniens non esset agens naturale moraliter agere in passum distans.

8 SECUNDA CONCLUSIO. Omnia accidentia absoluta à loco, quæ non dependent in conservari à suis causis possunt naturaliter corpus utrobique comitari (dico naturaliter secluso miraculo ponendi eandem entitatem in duplici loco, quod in hac materia supponitur.) Ratio est perspicua: accidentia illa non sunt affixa loco: ergo possunt in quocumque loco constitui, aliàs sunt capacia duplicis presentie: ergo possunt esse in duplici spatio, in quo corpus cui inhaeret fuerit constitutum: ergo possunt corpus bilocatum utrobique comitari.

9 TERTIA CONCLUSIO: Etiam si accidentia dependant in conservari à causa in vno tantum loco applicata corpori bilocato possunt utrobique naturaliter corpus comitari. v.g. potentia visiva existens Matriti, & Romæ potest utrobique habere speciem impressam dependentem in conservari à colore Romæ tantum existentem: Hæc conclusio potest duobus modis defendi. Primò dici potest speciem impressam productam à colore existente Romæ non egere actione existente Matriti terminata ad ipsam existentem Matriti, sed sufficere actionem esse Romæ tantum intinè presentem speciei, ut ipsa species possit esse Romæ & Matriti. Secundò dici posset actionem, & terminum esse Matriti, & Romæ, etiam si principium effectuum talis actionis tantum sit Romæ, quia actio ut fit in duplici loco non indiget in utroque esse principio applicatam, sed sufficit in vno loco hanc habere applicationem, ut in duplici esse possit. Vtroque modo conclusionem defendam. Assero actionem tantum indigere esse applicatam principio in vno spatio, ut possit esse in duplici, quod sic probabo. Ut actio dependeat à suo principio tantum indiget esse illi approximata: ergo modò sit illi approximata poterit ab illo dependere etiam si sit distans. Confirmatur: eatenus distantia potest esse impedimentum ut actio dependeat ab agente, quatenus impedit approximationem, sed casu quo actio in vno spatio esset approximata de facto, distantia non impediret approximationem hanc dependere ab agente, seu non esset impedimentum, ne existeret actio, quæ per se ipsam ab agente dependet. Confirmatur: approximatio actionis ad suum principium tantum est conditio ad substantiam actionis: sed substantia actionis intrinsecè est omnino eadem, siue sit in duplici loco, siue in vno: ergo eadem omnino conditiones requirit ad substantiam suæ existentie, siue sit in vno loco, siue in duplici: sed quòd est in vno loco tantum petit esse approximata in vno loco: ergo quòd est in duplici præcisè ad substantiam actionis tantum petit esse approximata in vno loco principio, à quo procedit: ergo approximata eadem actionis existens in duplici loco contenta erit ad sui existentiam, modo in vno loco sit approximata agenti.

10 Dices actionem indigere duplici approximatione: tum suo principio, non præcisè sed ad existendum in duplici loco. Contrà indigere duplici approximatione non existendum, sed ad existendum in duplici loco est indigere duplici approximatione, non actione ipsam, sed duplicem illam presentiam, ex vi cuius actio ponitur in duplici loco: sed duplex illa presentia non indiget duplici approximatione actionis ad suum principium: ergo neque actio ratione sui, neque ratione presentiarum indiget duplici

approximatione ad suum principium ut possit esse in duplici loco. Minorem probabo: cetera patent: presentie efficientes actionem tantum exigunt approximationem cum principis à quibus procedunt, non cum principio actionis, quam efficiunt: ergo presentie efficientes actionem cum producuntur à Deo, & non à principio producunt actionem: ergo actio ratione presentiarum quas recipit à Deo productas, & non à principio, à qua ipsa procedit, non indiget aliqua approximatione cum suo principio: ergo si ratione sui contenta erat unica approximatione, eadem contenta erit, etiam si habeat duplicem presentiam à Deo productam.

Eodem modo defendo posse effectum existere in duplici loco, etiam si in vno tantum sit approximatus actioni. Probatur à paritate actionis unica tantum applicatione indigentis cum suo principio, ut fit in duplici loco. Non magis dependet terminus ab actione, quam actio à principio, neque maiori indiget applicatione terminus circum actione, quam actio cum principio: sed actio potest esse in duplici loco, etiam si principium tantum sit in vno: ergo terminus poterit esse in duplici loco, etiam si actio tantum sit in vno. Redunt etiam rationes suprà factæ, quia approximatio inter actionem, & terminum tantum est conditio ad existentiam substantie termini secundum se, sed substantia termini est eadem in duplici loco, & in vno: ergo eadem applicatione erit contenta in duplici loco, ac in vno, sed terminus existens in vno loco vnam applicationem tantum expolit: ergo eadem, & non aliam exiget, etiam si existat in duplici loco. Secundò, distantia eatenus tantum obest, quatenus impedit approximationem, sed dum terminus sit approximatus actioni in hoc spatio nulla distantia oberit termino, ut per actionem esse recipiat: ergo poterit esse ex vi actionis hic approximata, etiam si eadem actio ex vi alius presentie distet ab agente.

Obiicies: Actio existens Matriti, & Toleti propterea existens Matriti & Toleti dependet à suo principio: ergo propterea existens Matriti, & Toleti debet esse approximata suo principio: ergo non sufficit ut existat Matriti, & Toleti, esse approximata suo principio tantum Matriti. Eodem modo sit argumentum de actione respectu terminis terminus existens Matriti, & Toleti, propterea existens Matriti, & Toleti dependet ab actione, seu per actionem, ex vi cuius producitur: ergo ut fit Matriti, & Toleti utrobique debet esse actioni approximatus, & non sufficit esse approximatum tantum Matriti. Respondeo actionem dependere à suo principio, seu per se ipsam, ac proinde ubicumque sit habet secum identificatam dependentiam, & est essentialiter dependens, ad quam dependentiam existentem in quibuscumque locis sufficiens est conditio, approximatio in vno loco. Ad formam argumenti Respondeo, Actio propterea existens Matriti dependet à suo principio, si illud propterea reduplicet tantum formalitatem actionis, concedo: si illud propterea reduplicet supra actionem presentiam, ex vi cuius est Matriti, sicuti reduplicare videtur, nego: quia secundum hanc rationem ab illo dependet, à quo dependet presentia, ex vi cuius constituitur talis actio Matriti, hæc autem presentia potest produci à Deo, & non dependere proximè à principio à quo procedit actio, sed tantum remotè, seu medià actione, non tantum causalitate, sed tanquam causà materiali huius presentie quæ dependet à suo principio. Eodem modo respondendum est eidem argumento in termino respectu actionis facti, terminus enim formaliter ut existens Matriti reduplicando ly ut supra presentiam, non dependet ab actione, ex vi cuius ipse producitur, sed ex vi cuius producitur presentia per quam Matriti constituitur: quod si reduplicatio cadat supra terminum, per ipsam actionem quantumvis distantem dependebit ubicumque sit.

Ex his inferitur, posita approximatione in hoc spatio inter vnionem, & extrema, seu inter quencumque alium modum, & suum subiectum, posse modum (loquor de entitatibus non affixis loco essentialiter) existere in quocumque alio spatio, etiam si non ibi subiectum comitetur, quia quantumvis strictam approximationem exigit cum subiecto, dum in vno loco sit approximatus illam obinet, & nihil prohibet in alio esse distantem. Recognosce rationes suprà factas de actione respectu principij, quæ eodem modo procedunt de termino respectu actionum.

§. III.

De his, quæ necessario utrobique corpus comitatur.

14 **D**ixi iam quæ accidentia possint corpus existens in duplici loco comitari in utroque, dicam modò, quæ necessario illud comitentur.

15 **Q**UARTA CONCLUSIO. Quotiescumque subiectum patitur aliquam corruptionem partis vel formæ inhaerentis cuiusvis modi, aut entitatis, eandem patietur vbiicumque erit entitas illa corrupta, verbi gratia, erat corpus secundum omnes sui partes infinitas, & secundum omnia accidentia sibi debita Matriti, & Toleti, eo ipso quod Toleti diuidatur brachium, Matriti continget eadem diuisio, & eo ipso quod Matriti corrumpatur pars aliqua subiecti, vel aliquod accidens illi inhaerens, vt si Matriti moriatur, similiter Toleti mori necesse erit, quæ omnia ita sunt necessario connexa, vt aliter de potentia Dei absoluta contingere non possint. Ratio est facilis: brachium diuidi, seu corrumpi vniõnem inter brachium & corpus, quod est idem, & corrumpi partem aliquam corporis vel accidens illi inhaerens, seu viuens mori, non dicit tantum negationem præsentiae entitatis corruptæ in hoc loco, seu entitatem corruptam non esse in hoc loco, sed entitatem non existerem in rerum natura: vnde vt dicatur hoc accidens alicubi corruptum, necesse est non esse illius entitatem in rerum natura, & consequenter nullibi esse, quia quod non est existens, alicubi esse non potest: ergo eo ipso quod corrumpatur entitas existens Matriti definit esse in rerum natura: ergo definit esse in omnibus locis, in quibus antea erat: ergo si erat Matriti, & Toleti definit esse, definit esse Matriti & Toleti: ergo implicat corrumpi entitatem existentem in duplici loco, & non corrumpi in utroque, cum definat esse in utroque, & in illo loco dicatur entitas corrumpi quando incipit non existerem, in quo immediatè antea erat. Confirmatur: si existente homine Matriti & Toleti, illius vniõ definit esse Matriti, & Toleti permaneret, tantum fuisset corrupta præsentia, quam habebat vniõ Matriti, & non entitas vniõis, quæ Toleti permanebat: ergo ad hoc vt corrumpatur requiritur nullibi esse, seu permanere, & implicat vniõnem corrumpi, & alicubi existerem.

16 Ex hoc inferes, quod si viuens ponatur Matriti, & Romæ, & postea definat esse Romæ illius forma, & tantum ibi permaneat materia: Matriti verò perseueret materia & forma, tunc dici non posse, viuens Romæ esse mortuum, bene tamen Romæ non viuere, quia Romæ non erat illius vita, quod sufficit vt dicatur Romæ non viuere, non tamen vt dicatur mortuum esse, quia Romæ mortuum esse dicit immediatè antea Romæ extitisse, & modò non existerem in rerum natura. Sic de Petro modò Compluri tantum existente verè dicitur Romæ non viuere, & dici nequit Romæ esse mortuum, aliud enim est Romæ non viuere, aliud Romæ mori, vt saepe dixi. Hæc si attentè inspiciantur, per se nota sunt.

17 **Q**UINTA CONCLUSIO. Naturaliter loquendo omnia accidentia independentia à loco, etiam si dependant in conseruari à causis applicatis in vno tantum loco, & omnes actiones, ex vi quarum accidentia producantur, comitantur corpus vbiicumque fuerit. Dico, naturaliter loquendo, non quia naturaliter possit poni aliquod accidens in duplici loco, sed quia ex suppositione, quod Deus de potentia absoluta corpus in duplici loco constituat, congruum est, vt eadem potentia ibidem simul accidentia constituat. De accidentibus, quæ non dependent in conseruari ab aliqua speciali causa applicata tantum in vno loco, Probatur nostra conclusio ex sacrosancto Eucharistiae mysterio, in quo ex vi verborum sub speciebus panis tantum ponitur corpus Christi, & sub speciebus vini tantum ponitur sanguis, quia tamen naturale est vt corpus sanguinem comitetur, & sanguis corpus, inferunt Theologi, Patres, & tota Ecclesia sub vtraque specie esse corpus, & sanguinem Christi: ergo naturale est vt vbiicumque sit corpus illud comitentur omnia, quæ in vno loco naturaliter illud comitantur. Doctrinam hanc specialem non habere difficultatem in accidentibus, quæ in conseruari dependent à causa applicata in vno tantum spatio, neque in actionibus per se ipsas dependentibus à causis in vno tantum loco applicatis constat ex conclus. 3. in qua probauimus sufficere applicationem factam in vno loco, vt hæc acci-

dentia & actiones per se ipsas dependentes à suis principiis possint esse in pluribus locis.

18 **S**EXTA CONCLUSIO. Non ita necessarium est hæc accidentia in omni loco corpus comitari, vt non possit Deus corpus Matriti album conseruare, & Toleti non album. Ratio est: albedo constituitur præsens per præsentiam distinctam à præsentia corporis, quod afficit: ergo potest Deus duplicem præsentiam corpori præstare, & vnicam albedini: ergo potest corpus esse Matriti, & Toleti per duplicem præsentiam, & albedo Matriti tantum per vnicam præsentiam: ergo potest corpus esse album Matriti, & non esse album Toleti, quia non esse album Toleti, nihil aliud est, quam non habere præsentiam Toleti. Secundo, quando corpus existit album Matriti & Toleti, præsentia, quam habet albedo Matriti est distincta à præsentia, quam habet Toleti, & à præsentia quas habet corpus Matriti, & Toleti: ergo poterit deficere præsentia, quam habet Matriti, reliquis aliis permanentibus: ergo poterit corpus permanere Matriti, & Toleti, & esse album Toleti, & non esse album Matriti, non ex eo quod corpus non habeat albedinem, sed ex eo quod non habeat albedinem præsentem Matriti, quia corpus Matriti esse album non solum dicit corpus Matriti existerem, & habere albedinem, sed Matriti existerem, & habere albedinem præsentem Matriti.

19 Ex hac doctrina friget ratio, qua intendit probare P. Rub. tractat. de loco, quest. 8. quem plures recentiores sequuntur, implicare corpus esse album in vno loco, & non in alio, quia sequeretur idem corpus esse album & non esse album, quæ sunt contradictoria, quia albedo & non albedo corpori conueniunt independentem à loco, ex quo inferri intendit hanc esse legitimam consequentiam: Corpus est album Matriti, & non est album Toleti: ergo absolute corpus est album, & non est album. Ex dictis patet quam inefficax sit hæc argumentatio, & male inferatur ex eo quod corpus non sit album in hoc loco, verbi gratia, Toleti, absolute non esse album, quia non esse album Toleti non dicit negationem albedinis, sed dicit negationem albedinis habentis præsentiam Toletanam, seu negationem præsentia, ex vi cuius albedo Toleti constituitur: & sicut hæc est mala consequentia: albedo non est præsens Toleti: ergo albedo non citra hæc est mala illatio: corpus non est album Toleti: ergo non est album, arguitur enim à non amplo ad amplum negatiue. Ad rationem dubij respondeo corpus esse album, & non esse album esse independentem à loco, ac proinde si corpus sit album siue existat in hoc loco, siue in illo poterit dici corpus esse album, esse tamen album Matriti, aut Toleti non esse independentem à loco, quia esse album Matriti dicit formaliter albedinem, & præsentiam ex vi cuius Matriti constituitur, & esse album Toleti formaliter dicit præsentiam albedinis. Hæc dixerim in mea sententia, quæ accidentibus proprias concedit præsentias, in opinione verò, quæ illa per subiecti, cui sunt vnita, præsentiam in loco constituit, existimo implicationem inuoluere esse accidens vni-tum subiecto existenti in duplici loco, & ipsum accidens in utroque loco non existerem.

20 **S**EPTIMA CONCLUSIO. Quotiescumque passum existens Matriti, & Romæ immutatur ab aliquo agente extrinseco per receptionem alicuius accidentis, caloris, verbi gratia, eundem calorem acquirit in utroque loco, & eandem receptionem utrobique præsentem habet, poterit tamen, diuinà interueniente potentia calorem in hoc loco recipere, & non in alio. Hæc conclusio ex duplici præcedenti inferitur, quia sicut naturale est poni corpus cum omnibus suis accidentibus vbiicumque ponatur, ita naturale est vt corpus, quod aliquod accidens in hoc loco recipit, illud recipiat vbiicumque existat. Conclusio hæc neque propugnari, aut impugnari potest ex aliquo principio naturali, aut ratione metaphysica, sed tantum nititur morali quadam congruentia, ex vi cuius Deus tenetur ex suppositione, quod corpus conseruet in duplici loco omnia accidentia, quæ illi superueniunt, in duplici loco constituere, quam si quis neget, & asserat ex hoc capite tantum teneri Deum corpus primo collocare cum eisdem accidentibus in omni loco, in quo vel it illud constituere, postea verò non teneri noua illa accidentia, quæ corpori in hoc loco contingunt, in alio constituere, nulla ratione conuincitur poterit.

21 Obiicies contra conclusionem traditam: Posito passo Matriti

Matriti & Romæ, si agens tantum sit Matriti applicatum, tantum poterit agere Matriti: ergo passum tantum poterit Matriti recipere, quia actio, & receptio sunt idem: ergo non poterit Romæ effectum recipere. Multa latet a quoquoque in primo antecedenti, illam aperio. Agens existens tantum Matriti applicatum passum existenti Matriti, & Romæ tantum posse agere Matriti, potest hunc sensum habere, tantum potest agere per actionem præsentem tantum Matriti: vel potest alium reddere: tantum potest agere per actionem procedentem à principio existenti tantum Matriti, siue actio existat Matriti tantum, siue in pluribus aliis locis. In hoc sensu ultimo propositio vera est, in primo est distinguenda. Actio existens Matriti tantum potest agere per actionem existentem tantum Matriti ex vi agentis à quo procedit, seu quæ tantum petit Matriti existere ex eo quod procedat ab agenti existenti Matriti, concedo: tantum potest agere per actionem Matriti tantum præsentem absolute, ita ut ex eo quod hæc actio procedat ab hoc agenti existenti tantum in hoc loco repugnantiam habeat ad existendum in alio loco, si fuerit principium aliud, ex quo in alio loco ponatur, nego: itaque in casu dato agens applicatum tantum Matriti ageret per actionem existentem Matriti, & consequenter per actionem existentem Romæ, quæ est eadē, non tamen ageret per actionem ut existentem Romæ formaliter, quia ita formaliter sumpta actio reduplicat præsentiam Romanam, quæ non est ratio agendi respectu principij existentis Matriti, & strictè loquendo, neque ageret per actionem ut præsentem Matriti, quia præsentia Matritana, quam habet actio non est ratio agendi, imò probabile est non dependere à principio actionis, tantum est verum dicere, ex vi principij hoc modo applicati, debere actioni hanc præsentiam Matritanam, & non Romanam, quia principium Matriti præfens exigit subiectum præfens Matriti, & cum actioni debeatur præsentia in loco, in quo est subiectum, remotè debetur actioni præsentia Matritana ex eo quod principium sit Matriti applicatum.

21 OCTAVA CONCLUSIO: Omnes actiones, vitales amandi, intelligendi, videndi, & audiendi comitantur vivens ubicumque sit. De actionibus vitalibus intelligendi, & amandi ferè omnes sententur, quia actiones hæc non dependent à principijs obiectorum, & anima quæ est illarum principium cum speciebus, & habitibus supponitur in omni loco cum eisdem principijs ad operandum. De sensationibus externis negant nonnulli hanc conclusionem, contra quos tradidi conclus. 3. accidentia, & actiones dependentes in fieri & conservari à suis principijs tantum indigere esse applicata in unico spatio, ut possint esse in pluribus.

22 Obiiciunt recentiores contra hanc repetitionem sensationum externarum: visio existens Toleti representat arcem Regiam cum tanta distantia: ergo existens Romæ debet representare eandem arcem cum eadem distantia, sed non potest Romæ illam cum eadem distantia representare, quia illam Romæ non habet, sed aliam longè maiorem: ergo talis visio Romæ esse non potest. Respondeo visionem existentem Toleti representare arcem Regiam cum tanta distantia viginti passuum, verbi gratia, ab alio corpore existente Toleti à Cathedrali templo, v. g. & à me existente Toleti, quam distantiam inter eademmet extrema representaret visio Romæ posita, ita ut visio existens Romæ representaret arcem Toletanam non ut distantem à templo Romano S. Petri, neque à vidente ut existente Romæ, sed ut distantem à vidente ut existente Toleti & ab Ecclesia Toletana in qua nulla est repugnantia, quia tunc visio Romæ existens non representaret distantiam, quæ esset Romæ, sed quæ esset Toleti. Eodem modo visio, quæ Romæ videretur templum D. Petri distans à Capitolio, per tot passus, si Toleti poneretur representaret idem templum distans ab eodem Capitolio, non verò distans ab arce Toletana. Itaque Toleti esset visio representans distantiam inter corpora Romana, quæ non representaret distantia à Toletanis, & Romæ esset visio, quæ representaret distantiam inter corpora Toletana, non verò inter corpus Toletanum, & Romanum, quia hæc distantia neque per visionem existentem tantum Romæ, neque per visionem existentem Toleti tantum videretur, & repetitio præfentiarum Matriti & Toleti non constituit obiectum aliquod visum, quod non videbatur, dum quælibet visio simplicem præfentiam habet. Si dubites an corpus existens Romæ & Toleti vi-

dens templum Capitolium Romæ existens, & arcem Regiam Toleti videat distantiam inter Capitolium, & arcem Regiam, negativè respondeo, quia distantia non videtur corporibus intermediis inter utrumque obiectum non visis, cum autem illud videns non videret corpora intermedia inter Capitolium, & arcem, non videret utriusque distantiam.

PUNCTUM XI.

An duplex corpus possit esse in eodem loco.

Non posse naturaliter duplex corpus eodem contingere spatio negare non poterit, qui non audeat manifeste sensum experientie contradicere. Cur enim si corpus posset corpus intra se recipere, glans arca murum quateret, & toto illius impetu contracto resisteret. Quomodo si terra nobis penetrationis repugnantia aditum non occluderet, propria gravitate non præcipites ad centrum vique rueremus, possemusque pedem tutè solo figere? Quomodo nos navis sustinet ne aquis demergamur, nisi quia dum nos in proprium non admittit spatium, nos continet ne ad aquarum spatium perveniamus? Est ergo inter Philosophos omnino certum non posse corpus corpore penetrari.

Duo contra hanc veritatem levis momenti solent obijci. Primum, vas plenum aqua nummos in se continere, retenta tota aqua, quam antequam nummi inticerentur continebat. Secundum vas cinere plenum tantum in se aquam continere, quantum reciperet omnino vacuum cinere. Neutrum credo. Foras tamen nummulum aliquem continere valebit aquæ vas, cuius labra siccitate aquam coercent, ne diffuset, sed ut rursum attollatur ad occupandum novum spatium, loco illius, quod nummus occupabat. Ad secundam experientiam dico cinerem aquæ pondere, ut humectatione comprimi, & multum aeris intra se contentum expellere, quo expulso plus spatij aquæ relinquitur, tum etiam ratione aliarum partium, quæ in subtilissimos spiritus evanescent, numquam tamen tantum spatium aquæ permittitur, quantum daretur si vas omnino cinere vacuum esset.

Difficultas est quomodo corpus vnum loco pellat aliud. P. Rub. tractat. de loco, quæst. 6. num. 71. ait corpus vnum formaliter aliud à loco expellere, & penetratione resistere. Difficilis mihi hic resistendi modus est, quia corpus intendens ingredi spatium alterius non intendit subiectum commune informare, quia penetrata corpora non mutuo informantur, neque illorum præfentia idem respiciunt subiectum illis realiter neque quidquam est commune, spatium enim ut sæpe dixi est quid chimæricum, & corpora non realiter sunt in spatio: ergo nihil est in ordine ad quod hæc corpora penetrata formalem possint habere resistantiam, quam semper cognoscimus in ordine ad aliquod commune, à quo se expellunt, sic calor, & frigus quæ formaliter opponuntur, resistantiam habent non præcisè secundum suas entitates, sed in ordine ad idem subiectum. Posset aliquis dicere præfentias illas ex vi quarum duo corpora essent penetrata opponi præcisè secundum suas entitates sine aliquo respectu ad aliquid illis commune: ita ut præfentia huius corporis eo ipso quod existat in rerum natura exigat, ne existat præfentia, ex vi cuius subiectum illius præfentia, & huius subiectum penetrarentur. Hoc resistantia genus non ex alio capite potest impugnari, nisi quia gratis, & absque villo fundamento fingitur, absque villo exemplari in rerum natura inuento, nullas enim entitates agnovimus, quæ repugnantiam habeant inter se nudè sumptas, nisi in ordine ad aliquod subiectum, principium, vel terminum commune. An talis præfentiarum impossibilitas formalis resistantia dicenda esset, casu quo daretur, quæstio posset esse de nomine, cum enim non esset per informationem subiecti communis, sicuti est resistantia, quam habent calor & frigus, non ita propriè formalis resistantia diceretur, bene tamen ad hoc resistantia genus reduceretur, quia non esset per aliquem actuum influxum, sed præcisè per exigentiam, quam per se ipsas haberent præfentia, ut una posita Deus aliam præexistentem destrueret, vel non antea existentem ne produceret.

Facilius percipio hanc corporum resistantiam in genere 4
causa

causæ efficientis per impressionem impulsus, ex vi cuius corpus acquirit præsentiam in spatio distincto ab illo, quod corpus imprimens talem impulsum intendit occupare, vel per immediatam productionem præsentie in spatio distincto ab illo, quod intendit occupare corpus se mouens, quod non solum facit, ne corpus aliud quod loco pellit, illud spatium occupet, sed illi nouam aliam præsentiam producat, quæ formaliter antiquam expellit, quia corrupta succedit corpus aliud in spatio quod antea hoc occupabat, absque penetratione aliqua.

Obiiciunt: Quantitas actiue tantum resistit penetrationi: ergo poterit illius resistentia vi Angelica vinci. Maiorem enim impulsum poterit imprimere Angelus ut corpora penetrantur, quam corpora ne penetrantur. Respondetur, nullum impulsu posse imprimere Angelum ex vi cuius corpora penetrantur, quia vel illum imprimi vni tantum corpori, vel maiorem huic & minorem alteri, vel vtri-que corpori æqualem impulsu imprimi. Si vtri-que æqualem, cum quodlibet corpus intendat alterum proprio pellere loco versus partem oppositam, versus quam corpus impulsu sibi impresso se intendit mouere & æqualis sit virtus & resistentia vtriusque, nullum vincet, & ita vtrum-que proprium locum seruabit, nulla penetratio facta. Si inæqualiter impellantur, corpus, quod maiorem habet impulsu remouebit alterum à proprio loco, & illi absque vlla penetratione succedet.

6. Posse duo corpora supernaturaliter penetrari omnium scholasticorum consensus tanquam omnino certum stabilit, si ab his Durandum excipias, qui in 4. dist. 41. quæst. 6. vtramque partem problematicè defendit; sentiunt multi facis literis veritatem hanc stabilitatem esse, ex quibus habes illa purissimo Virginitatis vero Christum Dominum in lucem editum esse, & clausis ianuis cœnaculum introisse, & apud Paulum ad Hebræos 4. legitur: *Habentes Pontificem, qui penetravit celos seipsum*, &c. Quæ absque penetratione corporum in eodem loco fieri nun potuerunt. Cæterum non multum hæc testimonia vrgere videntur, quia posset quis dicere Christum Dominum sine transitu per medium intererato Virginitatis clausuro ex vtero fuisse egressum, & simili modo cœnaculum introisse relicta vna præsentia, & immediatè alia distante producta. Ad illud Pauli dici potest verbum *penetro* diuerso modo sumi inter Latinos, ac inter Philosophos, apud illos enim idem sonat corpus penetrare, ac ad illius intimas partes peruenire, sic dicitur maria penetrasse, qui summo se mari credidit.

7. Efficacius probo hanc sententiam ex Eucharistie mysterio, in quo omnes partes corporis Christi in quocumque indiuisibili spatio, sunt inuicem inter se penetrata, & cum quantitate panis. Dices in Eucharistia corpus Christi habere præsentiam definitiuam, cui non repugnat penetratio partium, potius illam essentialiter inuoluit, corpus autem circumscriptiuè præsens ex vi huius præsentie fieri impenetrabile. Si hac solutio posset subsistere ex illa posset responderi testimoniis scripture adductis potuisse Christum præsentiam assumptisse definitiuam circumscriptiuè relicta, dum percurreret spatium occupatum Beatissimæ Virginitatis corpore, & cœnaculi ianuis vt posset se penetrare. Admitto præsentiam definitiuam distinctam esse à circumscriptiuâ, & arguo à paritate vtriusque, non est enim de ratione præsentie definitiuæ penetrare corpus definitiuè existens cum alio corpore existenti circumscriptiuè, & tamen quantitas Christi existens definitiuè in Eucharistia penetratur cum quantitate panis existente circumscriptiuè: ergo eodem modo poterunt duæ quantitates circumscriptiuè existentes idem spatium occupare.

8. Ratione prædicta sententia probatur: nullum est caput, ex quo in ordine ad potentiam diuinam penetratio corporum circumscriptiuè existentium repugnet: ergo poterunt penetrari. Antecedens probo: repugnantia capacitatis non oritur ex incapacitate subiecti, aut spatij vt probauimus, sed tantum ex influxu actiuo, quo vnum corpus aliud remouet à loco quem intendit occupare, vel ex eo quod vna præsentia exigat non esse alterius. Sed potest non concurrere actiue cum quantitate vt moueat aliud corpus, & concurrere vt producat præsentiam, & similiter potest contra existentiam huius præsentie aliam conseruare: ergo potest Deus non obstante natuâ impenetrabilitate duorum corporum, illa contra propriam existentiam atque virtutem penetrare, in quo nulla potest excogitari repugnantia.

Maior est difficultas, an duplex corpus graue penetratum moueretur naturaliter. Negat Pater Vasquez, quia sequeretur naturaliter denuò penetrari, quia vel moueretur simul, & sic acquirerent aliud nouum spatium vtri-que commune, & naturaliter daretur alia penetratio, vel moueretur vnum, & non aliud, & sic similiter daretur noua penetratio, qui partes profundæ corporis acquirerent spatium quod habebant partes aliæ alius corporis: cum quo facta fuerat penetratio, & ita pars quæ antea fuerat penetrata cum hac parte per motum cum aliis penetraretur. Censeo propter hanc rationem non posse ex duobus corporibus diuisibilibus inter se penetratis vnum moueri immoto alio. Affirmo tamè duo illa corpora naturaliter simul esse mouenda, rationem accipe. Corpus tantum resistit penetrationi per impressionem impulsus, quo semel deuicto naturaliter durat penetratio, quæ non nisi supernaturaliter potest dissolui, quia dissoluenda erat per motum vnius quantitatis altera immota, vel se versus aliam partem mouente, quod contingere non potest, vt supra dicebam, aut per destructionem subiecti: quantitas verò, cui penetratio contingit corrumpi non potest secundum aliquam partem sui ab aliquo agenti naturali. Quod si supposita hac penetratione miraculosè facta naturaliter durat, quia non est agens naturale, à quo possit destrui, sic posita penetratione corporum poterit alia eisdem corporibus contingere naturaliter propter eandem rationem, nulla enim erit causa, quæ illam impediat, quia nullum corpus poterit aliud impedire, ne acquirat spatium, quod intendit, & cum vtrumque corpus penetratū idem spatium intendat acquirere, illud naturaliter acquirunt. Non posset hæc corpora impediri mutuo, ne quodlibet acquirat spatium, quod intendit, sic probo. Vnum corpus impedit aliud ne hoc spatium acquirat imprimendo illi impulsu, ex vi cuius ab illo remouetur, & in alio spatio constituitur: Corpus graue penetratum cum altero si illi impulsu aliquem imprimeret esset vt illum secum traheret versus illam partem, versus quam se mouere intendebat cum se non posset mouere, nisi corpus aliud secū traheret: ergo potius vnum corpus alterum penetratum iuaret, vt moueretur, quam illud impediret per impulsu, sed nullo alio modo potest corpus impedire motum alterius: ergo nullo modo poterit corpus penetratum secum penetrati motum impedire: ergo vtrumque simul mouebitur.

Ex his soluta manet obiectio, quæ sese præ oculis offert. Idem corpus positum supernaturaliter in duplici spatio non potest naturaliter duplex aliud spatium acquirere: ergo duplex corpus positum supernaturaliter in eodem spatio non potest aliud spatium vtri-que commune acquirere. Cuius disparitatem ex doctrina tradita facile reddo. Corpus supernaturaliter positum in duplici loco nõ nisi supernaturaliter in eodem conseruari potest, quia præsentia, ex vi quarum est in duplici loco per se ipsas repugnant, & ita semper remanent cum eadem repugnantia, & similè aliam habent, quacumque aliæ duæ, quæ denuò producerentur, & ita naturaliter produci non poterunt, penetratio verò semel supernaturaliter facta naturaliter potest conseruari, & alia loco illius succedere, quia repugnantia penetrationis non est per resistentiam præsentiarum, quæ semper remanet, sed per impulsu, quem vnum corpus imprimit alteri, ne cum illo penetraret, & cum hunc non possit imprimere, nisi supponatur non penetratum cum illo, & in diuerso loco constitutum, postquam semel est penetratum cessat resistentia penetrationis quousq; se iterum constituentur duo illa corpora posituè vnum extra aliud. Hæc ita composui in sententia asserente corpora actiue tantum penetrationi resistere, quam verioremi puto, si autem dicatur præsentias ipsas, ex vi quarum fit penetratio per suasmet entitates opponi, & quasi formaliter resistere, dicendum est corpora penetrata non posse naturaliter moueri, etiam versus eandem partem, quia præsentia acquirendæ inter se essent repugnantes, & ita non possent naturaliter produci.

PUNCTVM XII.

De vacuo.

Vacuū vulgò definitur: *Locus non repletus corporibus, aptus tamen repleri.* In qua definitione redundare videtur illud *aptus repleri*, quia eo ipso quod sit locus, & non sit repletus

repletus habet aptitudinem ut repleatur. Differt ab inani seu vacuitate illa, quam extra celos concipimus, quia illa nullis terminis circumscribitur, vacuum autem dici superficiem concavam corporis terminantem spatium, quod repleere possunt corpora intra illam contenta. Vacuum naturaliter dari non posse eruditè probant nostri Eustitani lib. 4. q. 1. quod satis monstrant nouissima experientia; videmus enim attracto aëre per fistulam aquam sursum ascendere ut repleat spatium relictum ab aëre ne detur vacuum, & aquam detineri in cucurbita, etiam si ore aperto illam effundere conemur, quovisque via pandatur aëri occupaturo spatium ab aqua relictum. Ex his constat hanc esse rerum naturam, ut vacuum abhorreant, quam, ut postea ostendam, neque Angelus inuerrere potest, ut non bene docuere plures recentiores.

2. Receptissima omnium ratio, propter quam corpora intendunt vacuum vitare, est, ne priuentur sublunaria corpora celesti influxu. Non illi acquieuit Arriag. disp. 14. sect. 11. qui sic arguit. Etiam si corpora sublunaria nullum supra se haberent, possent per corpora lateralia celestes influxus: ergo non indigent corpora esse contigua aliis corporibus supra se positis ad hos influxus habendos: ergo ex hoc capite non repugnabunt separationi locali omnium corporum, quæ supra poni possunt. Inermis ratio ut contra communem sententiam omnium ferè Philosophorum possit prævalere. Respondeo corpora recipere influxus celestes non solum per alia corpora lateralia, sed per illa quæ supra se habent, imò præcipuè per hæc, quàm per illa, & ideo omnium contiguitatem appetunt, quia omnium contiguitas illis est proficua. Eandem rationem enervare intendit Arriaga ex eo quod non continenter celestia corpora influant in sublunaria, unde per breue tempus ex hoc capite vacuum permittere poterant. Respondeo corpora sublunaria semper appetere perpetuam contiguitatem ut opportuno tempore influentias à celestibus recipiant, quia si per breue aliquod tempus, quo illis indigerent, vacuum paterentur, & distantiam corporum permitterent, postea cum contiguitas deperdita illis esset necessaria, non possent eandem recuperare, neque distantia corpora ad se vocare.

3. De causa actiua, quæ corpora mouentur ad suppleendum vacuum dissident Doctores. Afferit Arriaga non aliam ob causam non posse dari vacuum, & moueri corpora ad illud replendum, nisi penetrationis vitandæ causæ, quia Deus illa corpora intra concavum Lunæ creauit, quæ illius spatium iuste replerent, ac proinde si daretur aliquod spatium vacuum, alicui corpori deesset spatium, quod necessariò in nihilum esset redigendum, vel cum alio penetrandum. Iuxta hanc philosophandi rationem asserit causam mouentem corpus ad replendum vacuum esse ipsum corpus attractum, quod impulsus imprimit in corpus immediatum ut illi locum præstet, & illud in aliud in cuius spatium est successurum quovisque mediis aliis corporibus impellit corpus quod ascendit, & hoc vacuum supplet, ut locum præstet corpori impulsus imprimenti quod suum spatium relinquit corpori primo attracto, seu moto. Hic dicendi modus difficilè poterit efficaciter impugnari, verumtamen non sine difficultate apprehenditur, quomodo possit aer qui est intra fistulam mouere aërem qui est in ore hominis, & hic alium aërem, & hic alium quovisque vnus aquam contentam in vase à parte inferiori moueat ut ascendat ad replendum spatium relictum ab aëre.

4. Affero cum Patre Vazquez & communi plurimorum sententia, quodlibet corpus virtutem habere attractiuam attrahendi corpus aliud sibi contiguum, quæ efficienter aliud mouet per impulsus illi impressum, quem talis esse nature assero, ut non valeat mouere corpus quod aliud sibi contiguum nequit attrahere. Hac ratione explicatur quomodo neque vi Angelica possint folles contigui clauso foramine aërem recipiente inter se separari nisi rumpantur, quia si Angelus alteri folium tabulæ maiorem impulsus imprimit quàm alteri, illa secum rapiet integros folles nulla tabularum factâ separatione; si verò vtrique æqualem impulsus imprimit ytraque tabula impulsu versus partes diuersas intender aërem secum trahere, qui æquè versus partes oppositas impulsus versus nullam mouebitur, & ita neque aliqua folium tabula poterit moueri ex vi impulsus quem patitur, quia hic, ut dicebam, non habet virtutem mouendi corpus, quod non potest aliud contiguum attrahere, & cum nulla tabularum possit aërem contiguum secum trahere, illorum nulla potest dimoueri.

Inquiritur hic, an in vacuo possit dari motus localis. Respondeo: grauius, & leuius posita in medio aëre mouenda esse versus proprium cuiusque centrum quia defectus corporis occupantis spatium motum non retardaret, imò ratione illius, motus velocior fieret, quia corpus se mouens nullum haberet impedimentum remouendum, quod haberet si spatium illud vacuum non esset, quia corpora illud occupantia donec remoueantur impulsu corporis se mouentis illius motum retardant. Si tamen semel grauius, & leuius contigua sint superficiei continenti spatium non repletum corpore, nullatenus possent moueri, nisi tantus esset illorum impetus, ut possent secum rapere illam superficiem, quia, ut dicebam modo, nullum corpus potest se mouere, quod secum contiguum trahere non possit: ergo si modo constituas intra totum hoc Lunæ concavum tantum lapidem vnum contiguum parti superiori huius superficiei, moueri non poterit, si non valet Cæli superficiem secum trahere: quod si hoc præstare non potest neque se mouere valebit. Motus progressiuus nullus possit dari in vacuo, quia in medio illius animal non se posset sustinere, & ut primum superficiem aliquam pede attingeret, hunc non posset ab illa remouere. Posset homo brachium sursum leuare, dum numquam corpori contiguum poneretur, quod si semel contiguitatem cum corpore haberet, numquam posset moueri non moto toto corpore, & omnibus partibus illi contiguis. Destructis Cælis in omnino inani grauius, & leuius non mouerentur, quia nullum haberent centrum, quod peterent, neque hoc spatium esset illis magis naturale, quàm quodcumque aliud. Viuentia vix posset motu progressiuo moueri, quia cum primum pede pedem tangerent non possent iterum separari, & partium separatio motui progressiuo necessaria est. Possent eadem viuentia saltare & alios similes motus edere versus quancumque partem, qui iuxta mensuram impulsus extenderentur, & non vltra, quia corpora propria grauitate deorsum non descenderent: in omnino enim inani deorsum non est, neque grauius & leuius mouentur, tantum intentione aut remissione impulsus posset taxari motus.

Vltimò inquiri solet, an motus factus in vacuo vel in inani esset instantaneus, vel successiuus. Respondeo fore successiuum, quia spatium percurrendum à quolibet indiuisibili corporis diuisibile esset, & ita non posset in instanti percurrì, quia in illo instanti non poterat totum illud occupare, quod necessariò occupandum erat relictæ præsentia, & alia acquisita, & rursus illa alia relictæ, & alia acquisita, quod in instanti fieri non potest.

CONTROVERSIA XVI.

De duratione.

ICUT res dicitur esse in loco, & correspondere spatio imaginario loci, sic in tempore esse dicitur & spatio imaginario temporis respondere. Diximus iam quid sit rem esse in loco, dicendum modo quid sit esse in tempore, & in quo consistat duratio, quæ rei correspondentia ad tempus reale, & imaginarium dicitur. In hac re vna nos tantum premit difficultas, videlicet, in quo consistat ratio formalis durationis, seu correspondentia ad spatium imaginarium temporis, aded tamen grauis, ut eos tantum non oppræsserit, qui illam non retigere, existimo enim quodque maximum angendum ingenium, sit rem hanc radicatus euoluat, illamque velit reipsa, & dicendi modo iuste componere.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit duratio.

§. I.

Doctorem placita.

LEUIS poterit in ipso materiæ limine insurgere difficultas, an videlicet prima temporis correspondentia, quam